

ALUMINIJ

Glasilo delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO
Urejuje uredniški odbor:
predsednik Franjo Vrlič,
člani: Marjan Bizovičar, Jo-
že Brglez, Marjan inž. Hu-
dina, Rozika Klančnik, An-
ton Kozoderc, Franc Lon-
čarič, Ivan Mazera, Jože
Segula in Marija Stajneker.
Odgovorni urednik:
Inž. Stane Tonejc
Naslov uredništva:
Aluminij Kidričevo
Tekoči račun pri NB Ptuj
604-19-1-320
Telefon 3 10 95/341
Rokopisov ne vračamo
Tisk: tiskarna časopisnega
podjetja »Mariborski tisk«
Maribor

ŠT. 8

AVGUST 1964

LETNIK II.

Ob novih spremembah v gospodarskem sistemu

Sklep Zveznega izvršnega sveta o zvišanju cen nekaterih kmetijskih pridelkov, elektrike in premoga spada k vrsti ukrepov, s katerimi želimo izpopolniti naš gospodarski sistem na osnovi načel nove ustave v smeri razširitve pravic proizvajalcev in krepitve osnov delavskega samoupravljanja.

Že sprejeti ukrepi, pa tudi tisti, ki jih pripravljajo, bodo v skladu z resolucijo Zvezne skupščine. Delovne organizacije od sprememb v gospodarskem sistemu veliko pričakujejo. Ta pričakovanja ne bi smela biti preveč optimistična, saj spremembe v gospodarskem sistemu same po sebi ne ustvarjajo nobene nove materialne vrednosti, ampak je njihov cilj predvsem izboljšanje pogojev za gospodarjenje, krepitev materialne osnove delovnih kolektivov, povečanje njihove odgovornosti pri razpolaganju s sredstvi in pri poslovanju nasploh.

Predvideni ukrepi bodo prihajali postopno, zvezni organi pa si bodo še prihranili možnost za ukrepanje, če izvajanje sprememb ne bi bilo po začrtanih smernicah. Vsi ukrepi

voljo podražitve za 1500 din mesečno vsakemu članu kolektiva. Za tiste delavce, ki nimajo povprečnega mesečnega dohodka v letošnjem letu 30.000 din, bo znašalo povišanje toliko, da

ne more vplivati), spremenjena postavka amortizacije, obresti na poslovni sklad, večje investicijsko vzdrževanje, predvsem pa slabša proizvodnja, zlasti na glinici.

Analiza predvidenega stanja do konca leta 1964 je pokazala, da lahko s predvideno sprostitvijo cen pričakujemo podražitve materiala in uslug v višini okrog 250.000.000 dinarjev. To so v glavnem podražitve premoga, prevoza in drugih uslug. Pri nepredvidenih podražitvah se pričakuje zvišanje obresti od poslovnega sklada, ki naj bi v bodoče znašale 10 % (v tem primeru pomeni to 800 milijonov dinarjev dodatnih stroškov). Zaradi rekonstrukcije bo treba odpisati

proizvodnih na svojem območju. Sveti proizvajalcev delovnih enot bi morali redno razpravljati o proizvodni problematiki in zavzeti najostrejše ukrepe za odpravo nepravilnosti. Da bi se izboljšal uspeh podjetja, bomo morali skrbneje gospodariti kot v prvem polletju. Zato moramo predvsem ure-

diti naše notranje odnose, kot so: problemi v proizvodnji, število zaposlenih, stroški proizvodnje itd. Le tako bomo z nam zaupanim družbenim premoženjem najboljšo gospodari-li. To pa je tudi končni cilj sprememb v našem gospodarskem sistemu.

Janez Sukič

Prva obletnica »Aluminija«

Minilo je leto dni, odkar ste prejeli prvo številko »ALUMINIJA«. V tem času ste ga spoznali in se nanj navadili. Marsikatero začetno težavo je moral premagati, vendar lahko vsi skupaj rečemo — uredniški odbor in dragi bralci: vse to je minilo in danes »stoji Aluminij na trdnih nogah«.

Najobičajnejši datum njegovega »prihoda« je okrog dvajsetega v mesecu. Seveda se včasih tudi malo zatake in takrat večkrat dnevno zvoni telefon. Sprašujete zakaj ga še ni in kdaj ga boste lahko dvignili. Prav to povpraševanje je dokaz, da je »ALUMINIJ« res naš list. To mislim v širšem pomenu besede, saj obravnava življenje v podjetju, na delovnem mestu, v naselju in na oddihu. To pa je tudi njegova glavna naloga: da seznani o vsem vsakega člana kolektiva, njegove svojce in naše upokojene ter štipendiste, ki so prav tako naši člani.

Kar pogledimo nekaj številke našega lista in opazili bomo, da vse, kar je pomembnega v podjetju in v zvezi z njim, najde svoje mesto na njegovih straneh. Marsikdo, ki ni dobro poznal našega podjetja, mu je prav naš list dal možnost, da se bliže seznani z življenjem v naši tovarni. Pa še nekaj je, na kar smo lahko ponosni: po obliki in vsebini je enakovreden ostalim tovarniškim listom v republiki in v državi. Ni sicer posebno razkošen, a je dostojen in mirno lahko rečemo: prikupen.

V dobrem letu izhajanja časopisa se je okrog njega zbralo lepo število sodelavcev. Nekatere med njimi lahko imenujemo kar stalne, saj skoraj ni številke, da ne bi prispevali kakšen sestavek. Večina bralcev ve, kdo se »skriva« za kraticami: K-n, K. Z., L. F., -čk., M. M., M. C. in podobnimi.

Tem pa so se pridružili še občasni sodelavci, ki se oglašajo bolj redko ali pa le enkrat. Imamo še eno skupino sodelavcev, ki nas seznajajo o naših dogodkih v sliki. To so naši fotografi-amaterji, vsi člani našega foto-kluba. Prav ti mnogo prispevajo k pestrosti lista. Edino, kar pogrešamo v našem listu je humor. Tega je premalo ali ga sploh ni. Smo res tako resni? Tega ne moremo ravno trditi, ko pa znamo povedati toliko zabavnih šal in nikoli nam jih ne zmanjka. Le napisati jih je težje. Tudi več karikatur iz našega življenja bi potrebovali.

»Tvorec« vsake številke je uredniški odbor, ki ima eno do dve seji za posamezno številko. Odbor šteje enajst članov. Ti skrbijo, da izide časopis pravočasno. Tehnični urednik ali predsednik uredniškega odbora pripravi za sejo idejno skico bodoče številke, ki jo pregleda in dopolni celotni odbor spričo pomembnosti dogodkov. Ko je dokončno določena vsebina bodoče številke, si člani uredniškega odbora razdelijo posamezne rubrike in »morajo« poskrbeti med že znanimi ali novimi sodelavci za ustrezne prispevke do določenega roka. Zadnji rok je 5. oziroma 8. v mesecu. Do tega dne je treba imeti ves material. Zgodi se seveda tudi, da kljub vsem prizadevanjem ni določenega prispevka in v takem primeru je treba hitro dobiti ustrezno nadomestilo, kar pa ni vedno lahko. Uredniški odbor si prizadeva pridobiti toliko sodelavcev, da bi bilo vedno dovolj snovi na izbiro, kajti med množico problemov in novic je vedno nekaj takih, ki lahko brez škode počakajo na naslednjo številko.

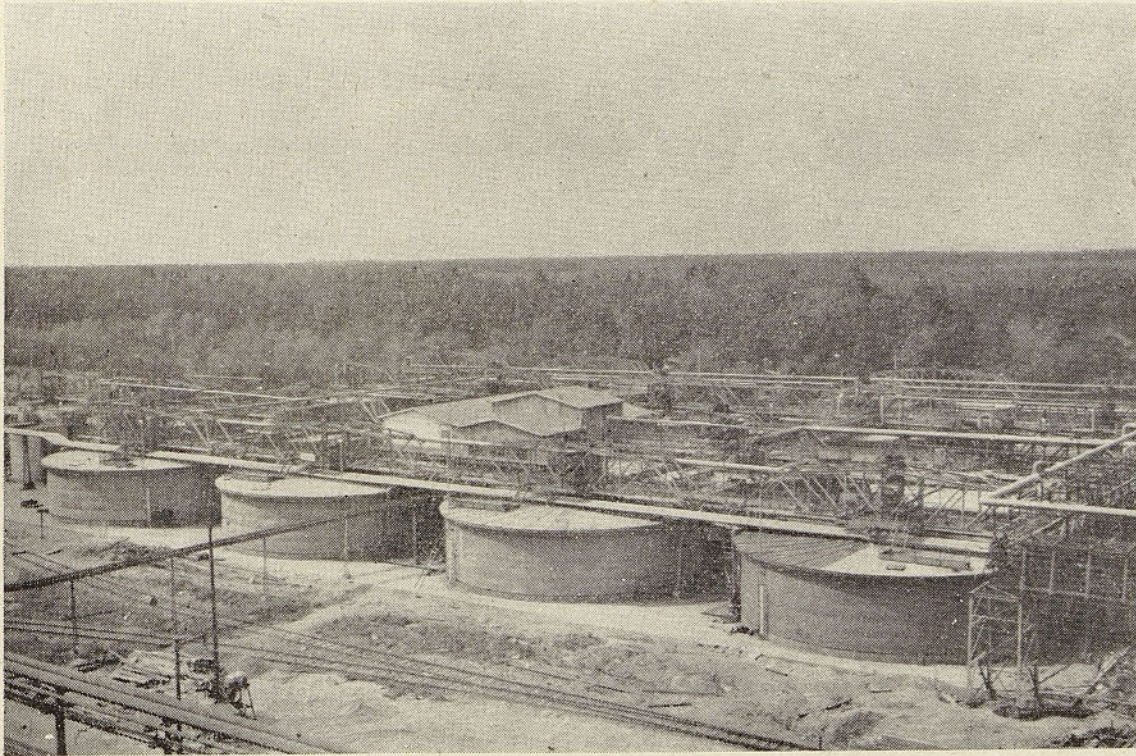
Že večkrat smo pozivali in ponovno vabimo vse člane kolektiva k sodelovanju, in to prav vse, ki so v delovnem razmerju, upokojene, štipendiste ter naše člane, ki so na odselnosti vojaškega roka. Vsakega prispevka bomo veseli in ga tudi objavimo.

Ali je morda med nami kdo, ki mu pisanje »ne leži«? Naj kar pride k enemu izmed članov uredniškega odbora tre se z njim pogovori o problemu. Skupno bosta napisala članek. Kdo so člani uredniškega odbora je napisano na prvi strani časopisa (ob naslovu).

Vsem bralcem priporočamo, da v bodoče še bolj sodelujejo z uredniškim odborom. Pogrešamo tudi nasvete in nove ideje o vsebini ali obliki časopisa. V dobrem letu izhajanja ste že lahko opazili, kaj vam je v listu všeč in kaj menite, da bi morali še dodati. Brez vsakega obotavljanja napišite svoje mnenje ter ga oddajte v pisarni samoupravnih organov ali pa odgovornemu uredniku.

Večkrat se slišijo glasovi, naj bi »ALUMINIJ« izhajal dvakrat mesečno. Nedvomno bi bilo to zelo koristno, vendar za sedaj to ni izvedljivo. Ko bodo podani objektivni pogoji, bo izdajatelj — DS — ustregel vaši želji in imeli bomo svoj list vsakih štirinajst dni, kar pa pomeni tudi, potrebovali bomo več sodelavcev in prispevkov!

Franč Vrlič

Nova dekantacija

bodo postavili delovne organizacije za osnovne nosilce razširjene reprodukcije, urediti bodo morali probleme pri plačevanju anuitet in razčistiti vlogo bank v novem sistemu. Prav tako se bo moral izpopolniti sistem planiranja, ki je do sedaj zaostajal za razvojem družbenega samoupravljanja in gospodarskega sistema.

Naš kolektiv sprejetih ukrepov ne podcenjuje, temveč skrbno analizira njihov vpliv na bodoče poslovanje podjetja. Tako je bila dne 6. 8. 1964 seja delavskega sveta v pretežni meri posvečena razpravi o analizi predvidenega finančnega stanja za letošnje leto, razpravi o polletnem obračunu in določitvi dodatka k osebnim dohodkom zaradi podražitev.

Delavski svet je sklenil, da se povišajo osebni dohodki za-

skupno s povišanjem zaradi podražitve dosežejo tak povprečni mesečni dohodek. Gornji dodatek se bo izplačeval od 15. VII. 1964 do ureditve novega sistema delitve dohodka. Do 1. X. 1964 mora biti sprejet novi pravilnik o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov, ki bo urejal tudi višino izplačil zavoljo podražitev v skladu z vloženim delom in uspehom ožje delovne enote ter podjetja kot celote.

Periodični obračun za prvo polletje kaže, da podjetje ni preveč uspešno poslovalo in finančni uspeh podjetja ni ugoden. Ob primerjavi doseženega celotnega dohodka s predvidenim dohodkom po planu ugotavljamo le 85,7-odstotno izpolnjevanje plana. Kakšni so vzroki? Ti so: redukcija električne energije (nanjo podjetje

osnovna sredstva, ki v novem tehnološkem procesu niso več uporabna. Zato bo poleg rezervnega sklada potreben še dohodek v vrednosti okrog 300 milijonov dinarjev. Poslovni sklad ostane sicer na enaki višini, vendar se s tem ukrepom neuporabna osnovna sredstva spremenijo v denarno obliko, kar omogoča nabavo novih osnovnih sredstev, ki morajo dati akumulacijo.

Za uspešno poslovanje je nujno potrebno, da ostane število zaposlenih na povprečju prvega polletja. To je zlasti važno zato, ker želimo ohraniti osebne dohodke na sedanji višini ali pa jih morda celo zvišati.

Delavski svet priporoča vsem svetom proizvajalcev delovnih enot, da razpravljajo o polletnem obračunu, predvsem pa o

Zasedanja delavskega sveta

Delavski svet je na svoji drugi seji posvetil največjo pozornost polletnemu obračunu in proizvodni problematiki. Člani delavskega sveta so predvsem razpravljali o vzrokih, ki vplivajo na slabo proizvodnjo (predvsem v glinici, pa tudi v obeh elektrolizah in v livarni). Res je, da ima precejšen vpliv na slabe proizvodne rezultate aluminija redukcija električne energije, vendar bi se dala proizvodnja ob večjem prizadevanju posameznikov precej izboljšati.

Delavski svet je odobril polletni obračun, hkrati pa je priporočal vsem svetom proizvajalcev delovnih enot, da razpravljajo o polletnem obračunu, v zvezi s tem pa posebej o delovni disciplini. Zavzeti morajo najostrejše ukrepe. O vsem najobvestijo delavski svet do prihodnje seje.

Delavski svet je nadalje zadovoljil vodstvo podjetja, da obdela tehnološki postopek in do prihodnje seje poda poročilo o ugotovitvah, predvsem pa o kvaliteti in stanju surovin.

Razprava o predvidenem finančnem položaju ob koncu leta

Delavski svet je razpravljal o predvidenem finančnem položaju ob koncu leta. Ta točka je bila na dnevnem redu zaradi tega, ker iz analize polletnega obračuna izhaja, da je v I. polletju zaradi redukcije električne energije in slabe proizvodnje za okrog milijardo dinarjev manj čistega dohodka. — Sporazumno z Jugoslovansko investicijsko banko je določen rok za zaključek rekonstrukcije s 1. 8. 1964. Prehod na redno proizvodnjo pa ima vpliv na dohodek podjetja, saj je treba plačevati obresti od zapadlih anuitet, amortizacija in investicijsko vzdrževanje pa se zviša. Vse te obveznosti bodo znašale okrog 840 milijonov. K temu bo potrebno pristeti še odpis osnovnih sredstev, ki jih ne uporabljamo, in podražitev, ki so že v teku. Če računamo, da bo dohodek v drugem polletju vsaj enak prvemu polletju, potem bi ostalo zelo malo sredstev za sklade podjetja. Razumljivo je, da bo potrebno najskrbnejše gospodarjenje, da bomo lahko ohranili dosedanje osebne dohodke.

Iz prostih sredstev po zaključnem računu za leto 1963 je delavski svet razporedil pretežni del v sklad skupne porabe in s tem zagotovil sredstva za izgradnjo novega 40-stanovanjskega bloka.

Določitev višine dodatka za osebne dohodke zaradi podražitev

Po razpravi o analizi obračunanih osebnih dohodkov v letošnjem letu je delavski svet sklenil, da se osebni dohodki zvišajo v našem podjetju zaradi podražitev za 1500 din vsem delavcem, in sicer tako, da ne more biti najnižji povprečni letni osebni dohodek izpod 30.000 din mesečno. Povišanje pri delavcih z nižjimi osebnimi dohodki bo torej višje. Ta dodatek bo obračunan od 15. 7. do 1. 10 1964, ko bi morali pričeti z obračunom osebnih dohodkov po novem plačilnem sistemu.

Dodatna proizvodnja aluminija

Delavski svet je sprejel investicijski program v gradnje 16 elektrolitskih peči v hali »B« elektrolize in v ta namen odobril črpanje amortizacijskega sklada v vrednosti okrog 372 milijonov dinarjev.

Nove komisije delavskega sveta

Po določenih statuta je imenoval delavski svet sledeče komisije:

KOMISIJA ZA POSLOVNI PROGRAM IN PLAN:

Kosi Adolf, predsednik; člani: Bizovičar Marjan, inž. Debeljak Stanko, Skrbinšek Jože in Pešec Simon.

KOMISIJA ZA KADROVANJE IN ŠTIPENDIRANJE:

Levanič Karl, predsednik; člani: Tušek Ivo, Vrlič Franc, Segula Jože in Kramberger Konrad.

KOMISIJA ZA SKUPNO POTROŠNJO IN DRUŽBENI STANDARD:

Hazabent Viktor, predsednik; ostalih šest članov bo pa delavski svet imenoval na predlog svetov proizvajalcev delovnih enot.

KOMISIJA ZA ZDRAVSTVENO TEHNIČNO VARNOST DELAVCEV (HTV komisija):

Klemenčič Franc, predsednik; šest članov bo DS imenoval na predlog svetov proizvajalcev delovnih enot, po položaju sta člana komisije še vodja HTV službe in obratni zdravnik.

KOMISIJA ZA KAZNOVANJE KRŠITEV DELOVNE DISCIPLINE IN SAMOUPRAVNIH PREDPISOV:

Černivec Franc, predsednik; Meško Franc, namestnik predsednika; Brglez Anton, član; Adamčič Mirko, namestnik člana; tovarniški odbor je imenoval za člana Vehovar Franca, za njegovega namestnika pa Menoni Jožeta.

KOMISIJA ZA PROŠNJE IN PRITOŽBE:

Elsner Ivan, predsednik in člana Ušaj Vili in Lajh Rajko.

NATEČAJNA KOMISIJA:

Krajnc Franc, Hazabent Viktor, Maloič Josip.

UPRAVNI ODBOR POČITNIŠKEGA DOMA:

Feguš Slavko, predsednik, Belšak Rudi, član, tovarniški odbor je imenoval dva člana, in sicer: Štelcer Rudija in Fajt Ladislava, upravnik počitniškega doma je član po položaju.

UREDNIŠKI ODBOR TOVARNIŠKEGA ČASOPISA:

Vrlič Franc, predsednik; člani: Bizovičar Marjan, inž. Hudina Marjan, Mazera Ivan, Kozoderc Anton, Klančnik Rozika, Štajnker Marija, Brglez Jože, Segula Jože, Lončarič Franc.

Delavski svet je imel na dnevnem redu še nekaj točk

Odobril je sredstva za geodetske raziskave za novo halo, ki bi jo zgradili v ustreznikotanji na hribih v bližini podjetja.

Nogometnemu klubu je po daljši razpravi odobril preostali del dotacije v znesku 4.000.000 din, hkrati pa sprejel sklep, da je potrebno do prihodnje seje pripraviti probleme, ki jih ima stanovanjska skupnost Kidričevo za razpravo na seji.

Po zadolžitvi sveta proizvajalcev proračunske enote je vodja komercialnega sektorja skupno z vodjem skladišč podal delavske-

mu svetu analizo del, ki jih je opravilo skladišče v prvem polletju preteklega leta, ki naj bi jih nagradili. To analizo je naročil prejšnji delavski svet. V razpravi o analizi je delavski svet ugotovil, da ni popolna, zato je naročil organizacijski enoti skladišča, da jo dopolni in dostavi delavskemu svetu v ponovno razpravo.

Tolmačenje k določilom statuta

Iz statuta ni jasno razviden postopek za sprejemanje organizacijskih shem podjetja. Zato je delavski svet v določilu 70. in 115. člena sprejel obvezno tolmačenje, s katerim je definiral pojem organizacijske sheme in določil, da z organizacijsko shemo podjetja delavski svet odreja: posamezne delovne enote, funkcije delovnih enot, službe oziroma nižje organizacijske enote v okviru DE, ki morajo zagotoviti funkcionalnost DE.

Pri sprejemanju organizacijske sheme delovne enote sveti proizvajalcev DE odreja, v okviru po DS podjetja sprejete organizacijske sheme podjetja, delovna mesta s potrebno zasedbo in zahtevano strokovnostjo delavcev, in to v okviru zagotovitve funkcionalnosti predvidene z organizacijsko shemo podjetja. Postopek pri sprejemanju organizacijske sheme je torej naslednji:

Zapisek ob zboru volivcev v Kidričevem

Dne 28. julija je bil sklican že drugi zbor volivcev Kidričevega, ker je bil prvič nesklepčen, kar je za naš industrijski kraj vsekakor neugoden in neutemeljen pojav.

V statutu občine je določeno, da mora biti na zboru volivcev najmanj 10 odst. volilnih upravičencev, da je zbor sklepčen, kar se je tudi pri drugem sklicanju ugotovilo. Tu lahko ugotovljamo, kako se občani malo zavedamo svojih dolžnosti in pravic do skupnosti.

Dnevni red je bil zelo pester. Poročilo o delu občinske skupščine je podal tov. Jabločnik Maks, odbornik občinske skupščine Ptuj za območje Kidričevo. Po tem poročilu ni prišlo do večje razprave.

Poročilo o delu stanovanjske skupnosti Kidričevo za preteklo in bodočo dobo je podal tovariš Cestnik, tajnik stanovanjske skupnosti. Po tem poročilu se je razvila živahna razprava, lahko bi rekli: celo žolčna. Videli smo lahko, kje nas žuli čevlji in da so zbori volivcev nujno potrebni. Biti pa moramo toliko uvidevni, da bomo svojo dolžnost izpolnili in se pozivu tudi odzvali. Razprave je bilo največ o nase-lju Kidričevo II (taborišče). Tovariš Petrovič je kratko obrazložil, v kakšnem položaju in okolju živijo stanovalci tega naselja. Nimajo prave kanalizacije (odtočnih kanalov), vodovodne naprave niso v redu, ni pralnic, ne kopalnic, dimniki se rušijo, zgradbe se krušijo, strehe propadajo itd. Omenil je še, da se stanovalci Kidričevega II. čutijo ločene, da jih imajo nekako kot Amerikanci Črnice. Tu je tovariš Petrovič mogoče malo pregloboko segel, res pa je, da živijo v slabih stanovanjih.

Tov. Cestnik je nato povedal, da se stanovanjska skupnost zaveda, v kakšnih razmerah živijo ljudje naselja II. in si prizade-

va, da bi to dejstvo rešili, vendar je to možno šele postopno, ker pač primanjkuje denarnih sredstev. Dalo bi se pa tudi kaj več narediti z razumevanjem stanovalcev samih: s prostovoljnimi deli. Taka akcija je bila lanske leto in ni uspela.

1. DS podjetja sprejme organizacijsko shemo podjetja;

2. SP DE v okviru organizacijske sheme podjetja sprejme svoje organizacijske sheme;

3. DS podjetja razpravlja in ugotavlja usklajenost shem DE z organizacijsko shemo podjetja;

4. kolikor DS ugotovi, da ta shema SP DE ni v skladu z organizacijsko shemo podjetja, vrne shemo s svojimi priporočili v ponovno razpravo SP DE.

Delavski svet je sprejel popravek Pravil o organizaciji in delu počitniškega doma: upravni odbor sestavljajo: dva člana, ki jih imenuje delavski svet, dva člana, ki jih imenuje tovarniški odbor sindikata, in upravnik doma. Nadalje je s popravkom določena pristojnost UO doma, ki odobrava koriščenje storitev počitniškega doma.

Delavski svet je razpravljal o neizvršenih sklepih prejšnjega delavskega sveta. Ugotovil je, da so vsi neizvršeni sklepi v razpravi oziroma v delu in bodo izvršeni v doglednem času.

Veble Ivan, Zdešar Anton, Štimec Alojz in Rosenfeld Lovrenc so se pritožili na delavski svet podjetja, ker niso dobili izplačane nagrade po sklepu delavskega sveta. V obravnavi o pritožbah je delavski svet ugotovil, da je bila komisija za ure-ditev pravilnikov o delitvi dohodka pooblaščen, da dokončno uredi vse morebitne probleme, ki bi nastali v zvezi z izplačilom

nagrad. Komisija je med drugim sklenila, da tisti delavci, ki so odšli iz podjetja pred sklepom CDS o izplačilu nagrad in tisti, ki so v odpovednem roku, ne dobijo nagrade. Takšen sklep komisije je v skladu z dosedanjim praksom v podjetju, saj so bili podobni kriteriji sprejeti pri vseh sklepih o odobritvi in obračunu nagrad. Zaradi takšnega sklepa komisije delavski svet pritožbam ni ugodil.

Upravni odbor je dodelil stanovanje v Ptuj, Ljutomerska cesta 20d tov. Štajnker Mariji. — Zoper to dodelitev sta se pritožila tov. Gajski Ludvik in Zargi Marjan. Delavski svet je njuni pritožbi zavrnil, ker je ugotovil, da je UO dodelil stanovanje v skladu z določili Pravilnika o dodeljevanju stanovanj.

Zoper člana delavskega sveta Pernat Ivana je DS uvedel disciplinski postopek, ker je neupravičeno izostal od dela.

V UO sklada za šolstvo pri občinski skupščini Ptuj je DS imenoval Ivana Tuška.

Stanovanjski skupnosti Kidričevo smo odstopili stanovanje v Kidričevem šte. 58 (bivše Gradišovo naselje). Delavski svet je namreč razpravljal o prošnji Erjavce Elizabete za dodelitev stanovanja, ki je vdova po pokojnem članu kolektiva in sodil, da je to najprimernejši način za rešitev njenega stanovanjskega problema.

K.—n.

Kar zadeva stanovanj samih: v stanovanju nastane majhna okvara ali pri električnih napeljavah, vodovodu, štedilniku, stranišču, kopalnici itd. zaradi iztrošenosti ali pa zaradi nepravilne rabe. Skoraj sleherni stanovalec vztraja na tem, da mora plačati po-pravilo hiša.

Tudi otroci poškodujejo večinoma z žoganjem naprave za razsvetljavo pred vhodi, lomijo okenske šipe itd. Če nočeš zame-re, je boljše, da si tiho. Če skre-gaš otroka, starši pravijo: »mojega otroka nimaš pravice koman-dirati,« je greš k staršem, da bi poravnali škodo, pravijo, koliko se je že polomilo, pa nihče ni nič plačal, tudi jaz »ne bom«. Vse skupaj je torej zaman, ni razumevanja. V vežah vidiš razne slikanice s kredo, svinčniki, barvicami in celo z blatom. Če hočeš, da ponoči ne tipaš po klet-nih hodnikih v temi, privij žar-nice, toda v 2 ali 3 dneh jih ne bo več, nekateri jih nujno potrebujejo.

Vse to gre na račun hiše, ki pa ima po obveznih dajatvah majhne sklade za vzdrževanje zgradbe. Da omenim še to. Res nimajo otroci ustreznih igrišč, tudi ne za žoganje, sodim pa, da ni nujno, da se igrajo z žogo tik ob stavbah. Tu je treba samo malo več razumevanja od stanovalcev samih. Seveda bi slika izgledala povsem drugače. Tovarna, oziroma skupnost, je zgradila stanovanja, stanovalci pa jih uporabljajo s čutom odgovornosti, ne pa, da se sliši: saj ga moram drago plačati, ga pa tudi lahko izrabljam, kot je meni po volji.

Kar zadeva urejevanje okolja tole: med stanovalci bi se gotovo našlo precej takih, ki bi s prostovoljnimi deli prispevali svoj delež za ureditev okolja. Treba bi bilo delo le pravilno organi-zirati. Anton Zadravec (Nadaljevanje na 4. strani)

Smernice razvoja proizvodnje v družbenem planu Jugoslavije za obdobje 1964-1970

Prednačrt resolucije o smernicah za izdelavo družbenega plana za obdobje 1964—1970. leta je v širši razpravi. Do septembra, ko bo razpravljala o sedemletnem planu zvezna skupščina, morajo dati na resolucijo svoja mnenja in predloge gospodarske organizacije, družbeno-politične organizacije, organi družbeno-političnih skupnosti, strokovne organizacije in državljani.

Splošna proizvodna orientacija

Najsplošnejša razvojna smer je v pospešenem nadaljevanju sodobne industrializacije gospodarstva. Zato tudi bodoče obdobje ni »prelomnica« z dosedanjim razvojem. »Prehod« na novi plan je le podpora kontinuirani gospodarski rasti, vendar je jasno — kot je v materialu zapisano — da se skoraj podvojeni gospodarski potencial ne more doseči z identičnimi strukturnimi odnosi, ki so bili doslej v proizvodnji. Predvideno gibanje gospodarstva pa je treba tudi čimbolj povezati s svetovnim tržiščem. Gradivo navaja, da je treba pri splošni proizvodni usmeritvi poudariti povečano izkoriščanje zmogljivosti in modernizirati proizvodnjo. Proces modernizacije je namreč neobhodna komponenta razvoja, ki v razvitih predelih zahteva le postopne spremembe v obliki nadaljnje rasti proizvodnih sil ob diverzifikaciji proizvodnje, njeni modernizaciji in porastu produktivnosti. V drugih predelih — po navedbah v gradivu — se bo nadaljnji razvoj očitoval v menjanju odnosov med polnaturalnim kmečkim gospodarstvom in sodobno proizvodnjo, ki ga je treba ustvariti tako z industrializacijo kakor tudi z modernizacijo ter rekonstrukcijo kmetijstva.

V naslednjih 7 letih bi znašal prirast dohodka po prebivalcu okoli 140.000 din (v povojnem obdobju 120.000 din). Prirast obsega izvoza bi znašal 870 milijonov dolarjev (doslej 630 milijonov dolarjev). Osebnna potrošnja se bo predvidoma močneje orientirala na višji standard prehrane, večjo potrošnjo industrijskih proizvodov, zlasti na potrošnjo trajnih potrošnih dobrin, povečala pa se bo tudi splošna potrošnja. Investicijsko tržišče bo zahtevalo proizvodnjo moderne opreme in gradbenega materiala.

INDUSTRIJA

Pri določanju proizvodne usmeritve se je izhajalo iz predpostavke, da se bo ob intenzivnem porastu življenjskega standarda povečal delež industrijskega blaga v skupni potrošnji. Na proizvodno usmeritev naj bi bistveno vplival tudi povečani obseg zunanjetrgovinske menjave in proizvodne kooperacije s tujino, tako da bi se to izrazilo v povečanem deležu industrijskega izvoza v skupnem izvozu ter povečanem deležu izvoza v proizvodnji (od 15,5 odst. leta 1963 na 16,6 do 17 odst. leta 1970).

Za kontinuiran in stabilen dolgoročni razvoj bo treba pokriti potrebe po osnovnih industrijskih proizvodih in energiji, zato bo potrebno vlagati zlasti v energetiko in bazno industrijo, ki se bo delno aktivirala tudi po preteku planskega obdobja. Pri razvoju industrije pa bo treba v največji meri upoštevati prirodne prednosti ter odpraviti neusklajenosti med proizvodnimi zmogljivostmi in potrebami ter tehnološke in organizacijske slabosti v industrijskih podjetjih.

Na osnovi teh pogojev se mora industrijska proizvodnja usmeriti na zadovoljevanje onih potreb domačega tržišča, kjer obstoje ugodni pogoji za proizvodnjo, ali tistih, ki se ne bi mogle zadovoljiti, ali pa bi se neracionalno zadovoljevale preko zunanjetrgovinske menjave (električna energija, premog, gradbeni material, pretežni del črne metalurgije, umetna gnojila itd.).

Eno od osnovnih načel za razvoj industrije mora biti uvažanje moderne in visoko produktivne tehnologije ter razvoj zmogljivosti v ekonomsko upravičenih obsegih. Pospeševati je treba specializacijo, poslovno sodelovanje, raziskovalno delo, ki

je predpogoj za ostvaritev nakazane proizvodne in investicijske politike ter kompleksno modernizacijo z namenom intenziviranja proizvodnje in boljše izrabe zmogljivosti. Zato naj se sredstva vlagajo zlasti v te namene. V gradivu sta nakazani dve varianti za povečanje obsega proizvodnje. Po I. naj bi se obseg proizvodnje povečal letno za 10, po II. pa za 10,6 odst (1957—1963 12,2 odst.). Predvideni razvoj po proizvodnih skupinah je razviden iz sledeče razpredelnice:

Skupine	1957—1963	Stopnje rasti 1964—1970	
		varianta	
		I	II
1. Energetika	10,2	10,0	10,4
2. Osnovne kovine	9,7	8,8	9,5
3. Proizv. opr. in trajnih potrošnih dobrin	13,9	10,7	11,3
4. Kemična industrija	17,9	11,6	12,0
5. Ind. predelava kmet. proizvodov	10,7	8,3	9,2
6. Industrijska predelava lesa	13,3	10,4	11,6
7. Ind. gradbenega materiala in nekovin	11,8	12,4	12,4
8. Ind. tekstila, usnja in gume	11,4	8,4	8,9
9. Ostala industrija	14,3	11,2	11,2
Skupaj:	12,2	10,0	10,6

Pri II. varianti bi se najbolj povečala proizvodnja umetnih mas (indeks 530 — 140.000 t), avtomobilov (indeks 335 na 70.000 kosov), umetnih gnojil (indeks 349 — na 3.770.000 t). Proizvodnja električne energije bi se povečala za 140 odst (na 32,5 GWh), surovega jekla za 114 odst. (na 3,4 mil. ton), aluminija v bloku za 206 odst. (na 110.000 ton), televizijskih sprejemnikov za 156 odstotkov (na 300.000 komadov) itd.

Po I. varianti bi bila manjša proizvodnja električne energije za 1,2 GWh, aluminija za 50.000 ton, umetnih mas za 13.000 ton, celuloze za 70.000 ton, bombažnih tkanin za 65 milijonov m², večja pa bi bila proizvodnja avtomobilov za 10.000 komadov in televizijskih sprejemnikov za 30.000 komadov.

Osnovne značilnosti obeh variant razvoja industrijske proizvodnje so razvidne iz naslednjega pregleda:

Uporaba aluminija v jedrski tehniki

Od začetka uporabe aluminija v industriji so dajali glavni poudarek zlasti njegovi majhni teži v primerjavi z ostalimi konstrukcijskimi materiali. To njegovo prednost so uspešno izkoristili v avtomobilski industriji. Letalstvu pa je prav uporaba aluminija omogočila nesluteni razvoj. Uporaba aluminija na železnici in v ladjedelništvu se poleg majhne teže spleča še toliko bolj spriči odpornosti aluminija proti kemijskim vplivom. Zaščita pred rjo in zamenjava od korozije uničenih jeklenih naprav zahteva namreč mnogo večje stroške, kot izdelava naprav iz nekoliko dražjega aluminija. Odkrivajo se vedno nove možnosti. Področja uporabe aluminija postajajo vse bolj široka in raznolika.

V tem članku se bomo omejili le na uporabo aluminija v jedrski tehniki, to je na področju, ki je bilo doslej širši javnosti manj znano, saj so ga, predvsem zaradi vojaških razlogov, ljubosumno skrivali pred radovednimi očmi. Izkoriščanje atomske energije v miroljubne namene, predvsem pa gradnja atomskih električnih central za kritje vse večjih potreb človeštva po energiji, so dale večji vpogled na velike možnosti uporabe aluminija tudi na tem področju tehnike.

KJE JE IZHOD

Po končani drugi svetovni vojni so se potrebe po električni energiji vsakih 10 let podvojile. Te potrebe pa je vse težje zadovoljevati s klasičnimi načini pridobivanja elektrike, saj je večina hidroenergetskega potenciala po svetu že v izkoriščanju, premoga pa je manj, zemeljskega plina pa še ne izkoriščajo dovolj intenzivno za pridobivanje električne energije. Jasno je, da se v takem položaju mrzlično išče izhod in rešitve. Ta pa je, kot izgleda, prav v izkoriščanju energije, skrite v jedrih atomov. Velike kot tudi nekatere male države so se močno lotile jedrskih raziskav. Zanje žrtvujejo ogromna denarna sredstva. Po vsem svetu rastejo razni tipi atomskih reaktorjev, njihovo skupno šte-

viło na svetu pa že presega številko 500. Trenutno je sicer še električna energija iz atomskih električnih central dvakrat dražja od energije iz hidrocentral in približno enkrat dražja od elektrike iz termoelektričnih central. Ker pa se stroški za instalirane kW moči jedrske električne centrale stalno znižujejo in bodo znašali leta 1966 le še polovico stroškov iz leta 1958, se bo ustrezno znižala tudi cena električne energije. Strokovnjaki računajo, da bo neke v razdobju med letom 1970 in 1980 atomska energija v industriji uspešno konkurirala z ostalimi viri električne energije.

Material, ki ga uporabljajo v atomskih reaktorjih, mora ustrezati vrsti zahtev, kot so npr.: ne sme absorbirati nevtronov, pod vplivom intenzivnega radioaktivnega žarčenja ne sme spreminjati svojih značilnosti, odporen mora biti proti koroziji tekočin ali plinov, ki jih uporabljajo za prenos toplote in končno: biti mora popolnoma nepropusten za vse vrste plinov, ki bi lahko zastrupili ozračje ali pa ostale produkte. Perioda umetne radioaktivnosti mora biti zelo kratka, da se lahko z njo čimprej manipulira.

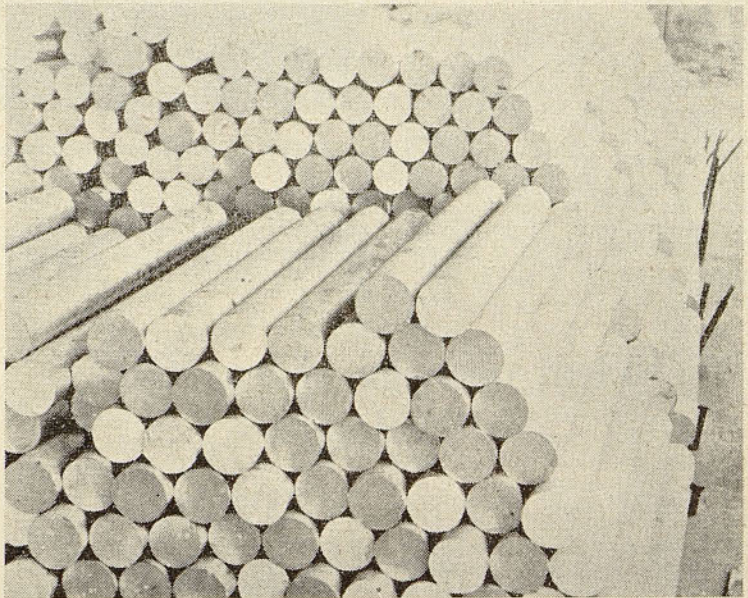
Vsem tem zahtevam v veliki meri ustreza gotovo aluminij. Zato ni nič čudnega, če med vsemi jedrskimi konstrukcij-

Skupine	1957—1963	Stopnje rasti 1964—1970	
		varianta	
		I	II
Fizični obseg proizvodnje	12,2	10,0	10,6
Družbeni proizvod	12,1	10,4	11,0
Zaposlenost	6,5	4,8	5,8
Produktivnost dela	5,4	5,3	4,9
Izvoz	14,4	11,3	12,4
Uvoz reprod. materiala za industrijo	12,9	10,4	11,2

Po navedbah gradiva so učinki prve variante predvsem rezultat nižjega nivoja investicij, ki zadevajo pretežno proizvodnjo barvastih kovin in opreme in v zvezi s tem proizvodnjo energije. Takšna struktura investicij se odraža na zmanjšanju dolgoročnih vlaganj in daje večji učinek glede produktivnosti dela in učinkovitosti naložb. Gradivo pripominja, da bo treba z nadaljnjim proučevanjem ugotoviti, ali je mogoče na temelju povečanih sredstev za osebno potrošnjo in družbeni standard, kar je osnovna značilnost I. variante, računati na večje učinke v stopnji izkoriščanja zmogljivosti in na tej osnovi na večjo proizvodnjo in večji obseg zunanje trgovine.

V bodočem obdobju se računa na enakomernjšo investicijsko politiko in redkejšo nenadne uvozne intervencije, kar bo omogočilo poleg programa specializacije domače strojeградnje tudi stabilizacijo potrošnje in proizvodnje domače opreme. V zelo ozki povezanosti s problemom stabilne in specializirane proizvodne orientacije, racionalne proizvodnje in formiranjem ustaljenega tržišča je predvsem razvoj znanstveno-raziskovalnega dela in industrijsko-razvojnega dela ter popolnejše izkoriščanje zmogljivosti (sedaj se zmogljivosti strojeградnje izkoriščajo samo z okoli 60 odst.).

Simon Pešec
(Se nadaljuje)

Aluminij je pripravljen za predelovalno industrijo

skimi materiali zavzema prvo mesto. Podvržen je bil številnim znanstvenim in tehnološkim poskusom, na osnovi katerih so bili doseženi veliki uspehi v metalurgiji aluminija. Vse te dosežke pa s pridom izkoriščajo tudi na drugih področjih uporabe aluminija. Doslej je po vsem svetu jedrska industrija uporabila okrog 50.000 ton aluminija, in sicer za gotove naprave, kot tudi za tiste, ki so še v izgradnji.

KJE SE UPORABLJA ALUMINIJ

Aluminij se intenzivno uporablja v napravah za pripravo goriva za jedrske reaktorje. Kot gorivo se najpogosteje uporablja uran 235, ki je v naravi pomešan z uranom 238 v razmerju 1 atom urana 235 na 140 atomov urana 238 — to je približno 0,7 %. Pri bombardiranju z nevtroni razpade le jedro atoma 235, medtem ko uran 238 nevtrone absorbira in po seriji radioaktivnih dezintegracij dobimo iz njega plutonij, ki je tudi radioaktivno gorivo. Uran 235 se ne da kemično ločiti od urana 238, zato se uporablja fizikalni postopek-difuzija, ker uran 235 zaradi nekoliko manjše mase rajši difundira. Postopek poteka tako, da uranov heksafluorid v plinastem stanju s kompresorjem tlačijo skozi zelo fine filtre z odprtiniami okrog 10 milijoninoko milimetra. Ker difundira

več urana 235, dobivajo z večkratnim ponavljanjem operacije z uranom 235 bogatejšo mešanico. Uranov heksafluorid je zelo koroziven, ne napada pa aluminija, zato ta predstavlja osnovni konstrukcijski material za vse naprave.

V atomskih centralah se aluminij uporablja kot nosilec uranovih palic, za telo reaktorja, za vse rezervoarje, cevovode, ventile, kompresorje, izmenjalce toplote; z njimi so obloženi bazeni, različne naprave za manipulacije itd. Mnogo aluminija je tudi v napravah za jedrske raziskave, kot so različni ciklotroni, sinhrociklotroni, betatroni in sinhrotroni. Tako je npr. v en sam sinhrotron vgrajenega več kot 110 ton aluminija.

NACRTI ZA NASO PRVO ATOMSKO CENTRALO

Tudi jugoslovanski atomisti skušajo čimbolj prodreti v skrivnosti zgradbe atomov, razviti tehniko in tehnologijo gradnje atomskih reaktorjev. Prvo verižno reakcijo razpada uranskih jeder so pri nas sprožili 29. aprila 1958. Takrat je v Vinči začel poskusno obratovati jedrski reaktor ničelne moči. Reaktor je imel cilindrični tank iz aluminija s premerom 2 m, v katerem je bilo 200 palic naravnega urana. Konec leta 1959 so v Vinči zgradili drugi raziskovalni atomski

(Nadaljevanje na 6. strani)

Stoletnica jugoslovanskega gasilstva

Ali bomo začeli razmišljati?

21. junija 1964 je bila v Varaždinu velika manifestacija gasilstva, na kateri je govoril poseben odposlanec predsednika Tita — Svetislav Stefanović, in kjer so odkrili spominsko ploščo v spomin padlim gasilcem v NOB ter doprni kip organizatorja jugoslovanskega gasilstva. Svečanosti je prisostvovalo nad 40.000 ljudi, med njimi smo bili tudi gasilci iz našega kolektiva.

Gasilska zveza Ptuj je omogočila desetnam, ki so sodelovale na občinskem tekmovanju v Ptuj, sodelovanje v paradi na tej veliki proslavi v Varaždinu. Tako je desetina iz našega društva skupno z gasilci iz cele občine odpotovala z avtobusi v Varaždin. Že v zgodnjih jutranjih urah je mesto ob Dravi — Varaždin — v zastavah in cvetju sprejemal goste in gasilce iz vseh bratskih republik. Tu smo se srečali z gasilci iz Slovenije, Hrvaške, Srbije, Črne gore in celo Makedonije. Vsi smo prišli v Varaždin z istim ciljem, in sicer čim lepše proslaviti naš največji praznik — stoletnico jugoslovanskega gasilstva.

Zakaj je bila proslava v Varaždinu. V starodavnem mestu ob Dravi — Varaždin, v zibelki jugoslovanskega gasilstva, so 17. 6. 1864 ustanovili prvo gasilsko društvo pri nas. Svečanosti, ki so trajale ves dan, so se pričele z odkritjem spominske plošče na zgradbi PGD Varaždin, ki jo vgradila Gasilska zveza Jugoslavije v spomin padlim gasilcem v NOB. Tej svečanosti pred domom je sledila druga svečanost v dvorani doma, kjer je predsednik Gasilske zveze Zagreb odkril doprni kip Mirka Kolariča-starejšega, pionirja jugoslovanskega gasilstva in enega od ustanoviteljev varaždinskega prostovoljnega društva, ki sodi med najstarejša gasilska društva v Evropi.

Po svečanosti pri odkritju spominske plošče in doprsnega kipa so formirali ešalone, ki so sodelovali v paradi po varaždinskih ulicah. Skupno je mimo slavnostne tribune defiliralo okrog 4000 gasilcev oziroma 36 ešalonov in večje število najsodobnejših gasilskih vozil. Na svečani tribuni je med uglednimi gosti bil tudi odposlanec pokrovitelja proslave predsednika Tita — Svetislav Stefanović.

Božidar Kraut, V imenu vseh gasilcev se je zahvalil odposlancu predsednika republike, da je sprejel pokroviteljstvo nad proslavo te pomembne jubilarne stoletnice jugoslovanskega gasilstva. Povedal je tudi, da je v gasilskih društvih po Jugoslaviji včlanjenih 346.000 gasilcev. Prisotne je potem pozdravil v imenu predsednika Tita Svetislav Stefanović in govoril o pomenu in nalogah gasilstva pri nas ter izrekel priznanje gasilcem za požrtvovalno in humano delo, ki ga opravljajo.

Dopoldansko slavje se je zaključilo z javno gasilsko vajo na

dali vajo, smo bili presenečeni nad izvežbanostjo in gotovostjo enot, ki so nastopale na strehi trinadstropne zgradbe, na mehanskih lestvah, pri reševanju ljudi in samoreševanju. Lepo je bilo gledati gašenje improviziranega požara, ki je bil s sodobnimi kemičnimi sredstvi — izdelek za grebške tovarne »PASTOR« — hitro zadušeno. Gasilci smo pazljivo spremljali potek vaje, saj smo videli mnogo novega. Posebno lepo je bilo gledati veličasten curek vode iz vodnega topa. To redko gasilsko orodje uporabljamo pri gašenju velikih požarov, kjer so potrebne velike količine vode, saj ga polnijo kar tri cisterne ali motorne brizgalne.

V Varaždin so prišli gasilci z najmodernejšimi vozili. Tu smo lahko videli vso gasilsko tehniko na najrazličnejših vozilih: od cisterne, raznih kemičnih vozil do mehanskih lestev. Največ gasilcev, ki so z zanimanjem ogledovali razna vozila, je bilo okrog vozil Mestne brigade iz Zagreba, Gasilske šole iz Zagreba in poklicnih gasilcev iz Ljubljane. Bila je tu prava razstava vozil naše in tuje industrije. Zanimivo si je bilo ogledati tudi razstavo gasilskega orodja, ki so jo pripravili podjetja iz Škofje Loke, Zagreba, Beograda in drugih krajev. Tu si je obiskovalec lahko ogledal razne aparate za gašenje, mnogo orodja, osebne opreme, motorne brizgalne ter tlačne in sesalne cevi.

21. junij — dan velikih gasilskih manifestacij — je za nami, ostal nam bo vsem, ki smo se tega slavlja udeležili, v trajnem in lepem spominu.

M. M.

Sklepi občnega zbora IGD se izpolnjujejo

Med sklepi, ki bo bili sprejeti na občnem zboru, je bil tudi sklep, da se objavlja delo društva v tovarniškem časopisu »Aluminij«, tako da bodo člani kolektiva seznanjeni z delom gasilcev v tovarni. Cilj tega obveščanja je vzbuditi zanimanje med mladimi člani našega kolektiva za delo v gasilskem društvu in s tem izpolniti sklep občnega zbora, da se v društvu vključijo čim več mladih ljudi.

UO društva mora sklepe, sprejete na občnem zboru, izvrševati. Če pa jih sam ne more izvršiti, je njegova dolžnost to javiti, v našem primeru vodstvu podjetja in organom delavskega samoupravljanja. Da bi se ti sklepi čimprej izvedli smo iskali pomoč pri upravnem odboru podjetja, kateremu smo dne 11. marca dostavili naše sklepe in predloge, ki so bili sledeči:

1. Gasilske vaje naj bi se vršile tedensko tako, da bi se vaj vsaj delno udeležili tudi tisti člani, ki delajo v izmenah.

2. Honorar za obisk gasilskih vaj bi bilo potrebno zvišati. Ta predlog je upravni odbor podjetja obravnaval in predložil centralnemu delavskemu svetu predlog, da se honorar za gasilske vaje zviša. Centralni delavski svet je na svoji seji dne 12. maja 1964 ta predlog potrdil, tako da je nagajevanje za obiskovanje gasilskih vaj zadovoljivo rešeno in upamo, da ne bo več kamen spotike na občnih zbora našega društva.

3. Z uvedbo proste sobote sta sedaj v tednu dva prosta dneva, kar pomeni, da dva dni ni gasilcev v tovarni. Vsem je znano, da v teh dnevih organizirajo sindikalne podružnice izlete v naše rekreacijske centre, katerih se udeležujejo tudi gasilci. Da ne

Ešalon občinske gasilske zveze Ptuj pred parado v Varaždinu

Na zboru, ki je sledil paradi, se je zbralo na trgu nad 40.000 ljudi. Najprej je govoril predsednik Gasilske zveze Jugoslavije

Leninovem trgu, kjer so gasilci pokazali svojo sposobnost v rokovanju z najmodernejšimi gasilskimi aparati. Mi, ki smo gle-

sklepa smo se povezali s kadrovskim oddelkom in predlagali, da se vsi na novo sprejeti mladi delavci iz našega požarnega rajona takoj obvezno vključijo v gasilsko društvo.

Sklepi občnega zbora se izpolnjujejo — gasilski avto je naročen, honorar je zvišan, nekaj novih članov se je že vključilo v naše društvo, ostale predloge pa je upravni odbor podjetja odstopil v obravnavo tehničnemu kolegiju. Ko bodo vsi ti predlogi in sklepi izvršeni, bo naša gasil-

ska operativna tako močna, da bomo lahko izpolnili vse naloge, ki nam jih nalaga skupnost: čuvati ljudsko premoženje pred morebitnimi elementarnimi nesrečami. Čuvali bomo prvenstveno svojo tovarno, vedno bomo pripravljene sodelovati v okviru občinske gasilske zveze, na našo pomoč pa lahko računajo tudi okoliške vasi, saj se bomo, če bo le mogoče odzvali klicu.

NA POMOČ!

M. M.

Strokovna knjižnica

V mesecu maju in juniju so prispele v strokovno knjižnico naslednje strokovne knjige in časopisi:

Strokovne knjige:

- št. 1132 — Splošni tehnični slovar I
- št. 1133 — Splošni tehnični slovar II
- št. 1134 — Tablica za metalce
- št. 1136 — Logaritamske i numeričke tablice
- št. 1137 — Strojni elementi II
- št. 1138 — Tehniško risanje
- št. 1139 — Tehničar I
- št. 1140 — Tehničar II
- št. 1141 — Tehničar III
- št. 1143 — Strojni priročnik I. del
- št. 1144 — Strojni priročnik II. del
- št. 1145 — Strojni priročnik III. del
- št. 1146 — Strojni priročnik IV. del/1
- št. 1147 — Strojni priročnik IV. del/2
- št. 1148 — Zbirka propisa o carinama i porezu na promet II
- št. 1150 — Zbirka propisa o spoljno trgovinskom i deviznom poslovanju I

Strokovni časopisi:

- Avtomatika, št. 1/1964, Ljubljana
- Tehnika, št. 6-7/1964, Beograd
- Pregled, št. 4-5/1964, Ameriška ambasada, Beograd
- Hemijska industrija, št. 5, 6, 7/1964, Beograd
- Kemija u industriji, št. 4, 5/1964, Zagreb
- Elektrotehniške Zeitschrift, št. A 9, 10, 11, 12, Berlin
- Elektrotechnische Zeitschrift, št. B 10, 11, 12/1964, Berlin
- Angewandte Chemie, št. 9, 10, 11, 12/1964, Frankfurt
- Chemie Ing. Technik, št. 5, 6/1964, Berlin
- Metall, št. 6/1964, Berlin
- Funkschau, št. 11, 12/1964, München
- Elektronik, št. 6/1964, München
- Cvetnie metali, št. 5, 6/1964, Moskva.

Zapisek ob zboru volivcev v Kidričevem

(Nadaljevanje z 2. strani)

zirati. To bi bila dolžnost stanovaljske skupnosti. Ko bi enkrat začeli, bi bržkone vsak stanovallec prispeval po svojih možnostih, saj bi videl, da je to koristno.

Menim, da bi stanovalci pokazali voljo, pa tudi občinska skupščina bi priskočila na pomoč (to bi bila tudi njena dolžnost). Saj plačuje vsakdo stanovaljskemu skladu občine, tovarna pa daje veliko denarja občini. Včasih tudi razne dotacije, tako da bi lahko rekli, da »drži ptujsko občino pokonci Kidričev«. Občina naj bi tudi del vračala kraju. Nekateri so morda tudi mnenja, da bi morala tovarna več prispevati. Tovarna je že ogromno dala, lahko rečemo, da je bila tovarna glavni investitor in tudi v nadalje lahko pričakujemo, da bo dala svoj delež, če bo razumevanje.

Torej: stanovalci vseh treh naselij naj poskrbimo, da bo stanovaljska skupnost svoje naloge realizirala, priskočimo ji vedno na pomoč, vsakdo po svojih možnostih in z dobro voljo. Uspeh bo gotovo viden, saj že stara pesem pravi: dobra volja je najbolja.

Ni naključje, da so pred kratkim začeli razni politični forumi razpravljati o študijskem delu v našem gospodarstvu, predvsem v večjih gospodarskih podjetjih. Povsod je namreč opaziti težnje v vodstvih gospodarskih organizacij, naj se kupijo v inozemstvu licence, načrti oprema, rezervni deli in tudi surovine. To pa predvsem zaradi tega, da bi podjetje imelo čim manj strokovnega in proizvodnega kadra, da ne odgovarja za tehnične pomanjkljivosti in da so artikli cenejši in boljši, ker so pač inozemskega izvora. Malokje pa pomislimo: ali so devizna sredstva na voljo in koliko napora moramo vložiti za ta sredstva ter kolikim dobrinam se moremo odpovedati.

Brž, ko so se pojavile te razprave v časopisih, se je začelo šušljati: »Da to je vse lepo, da bi imeli institute ali študijske biroje po podjetjih. Toda, kdo jih bo financiral?« Taka mnenja so napadna, ker tudi takrat, kadar kupujemo predmet v inozemstvu, plačujemo posredno ali neposredno z našimi proizvodi. Odvisno je le od tega, kolikor je posamezni kolektiv več ali manj udeležen pri tem plačilu.

Naše podjetje se po ničemer ne razlikuje od omenjenih. Tudi mi smo med tistimi, ki nam je žal dinarja, ki bi ga bilo potrebno dati strokovnjakom v študijskem biroju.

Pri nas sicer že dolgo govorimo o razvojnem oddelku, vendar do uresničitve še ni prišlo. Kar zadeva finančna sredstva za takšen študijski biro, sodim, da bi v zelo kratkem času ta sredstva vrnil v raznih oblikah. Če samo pogledamo, kako po tovarni razne probleme večkrat omalovažujejo in jih šele takrat rešimo, ko je škoda vidna in presega milijonske vrednosti. Koliko je samo problemov pri odpravljanju, pri uhajanju energije v atmosfero, pri nepravilnem izkoriščanju energije itd. Mnogo dragocenih neizkoriščenih surovin vračamo naravi, ne da pomislili, da je že dovolj veljal del našega dohodka.

Drugi pereči problem je, da je naš proizvodni proces povezan z velikimi abrazijami in s tem hitremu trošenju transportnih sredstev, bodisi v trdnem ali tekočem stanju.

Te stvari rešujemo sicer zelo enostavno: za črpalke in transporterje naročimo rezervne dele v inozemstvu, ker doma ni časa za kopiranje oziroma prerisovanje tistih delov, ki so izpostavljeni veliki obrabi. Veliko pa imamo transportnih naprav, ki so že amortizirane in sploh niso v ugled modernizirani in avtomatizirani tovarni. Med časom, ko čakamo, da bomo dobili načrte za te naprave po licenčni pogodbi, so stroški vzdrževanja večji kot če bi jih zamenjali z modernimi.

Premalo ali skoraj nobene pozornosti ne posvečamo pri nas mazični tehniki, čeprav imamo več vrtečih delov kot marsikatera druga tovarna. Še in še bi lahko naštevali področja dela, ki niso na ustrezni tehnični višini in zahtevajo od nas velik davek, zavolje nepravilne ocene problemov, ki že obstajajo. In kje so še razne tehnične raziskave, ki naj bi jih opravljalo vsako napredno gospodarstvo. Bolj bomo širili naše proizvodne zmogljivosti, tembolj nas bo tepla naša konservativnost, če ne bomo stopili z razvojem v korak.

Kakor razmišljajo naši politični forumi o odpravi teh pomanjkljivosti, tako bomo tudi mi morali začeti misliti o problemih, ki zadevajo naše gospodarstvo. Sami dobro vemo, da z malo dobre volje in samoiniciative, lahko

(Nadaljevanje na 6. strani)

Krajevna skupnost Kidričevo

Na zadnjem zboru volilcev so sprejeli sklep, da se ustanovi krajevna skupnost Kidričevo, in sicer za naselje Kidričevo I in II ter Njiverce.

Naša krajevna skupnost je ena izmed najmočnejših skupnosti v ptujski občini, zlasti če jo gledamo z zornega kota raznovrstnosti nalog, s katerimi se mora ukvarjati, pa tudi po organizaciji organov, številu zasedanj in sprejemanju sklepov, servisnih službah...

Kakšna je bila pot do ustanovitve krajevnih skupnosti bomo videli, če analiziramo stanovanjsko skupnost Kidričevo, kot predhodnico sedanje krajevnih skupnosti.

DELO STANOVANJSKE SKUPNOSTI KIDRIČEVO

Stanovanjska skupnost Kidričevo je bila ustanovljena z odločbo občine Ptuj leta 1959 in je v svojem petletnem obstoju dokazala, da je za tak

gih problemov, ki se pojavljajo v skupnosti.

Poglejmo nazaj: kaj je pravzaprav stanovanjska skupnost delala, s čim vse se je ukvarjala, da je zadovoljevala dnevne potrebe občanov?

Po ustanovitvi je stanovanjska skupnost (oziroma njeni organi) pričela z reševanjem vprašanj v zvezi z ustanovitvijo novih hišnih svetov. Po sprejetem zakonu o stanovanjskih razmerjih aprila 1959 so hišni sveti prevzeli stanovanjske

Nadalje je bilo potrebno organizirati servisno službo za vzdrževanje stanovanjskega fonda. Ker ni bilo v začetku na voljo ustreznih prostorov, je bil delno rešen problem tako, da so vzdrževalna dela opravljali posamezniki v popoldanskem času in moramo jim priznati, da so kljub hitremu propadanju hiš in naprav, ker so bile le-te v slabem stanju, uspeli spraviti vse skupaj v normalno stanje, tako da je zavarovano prehitro uničenje tega stanovanjskega fonda, ki je sedaj ocenjen na preko pol-druge milijardo dinarjev. Stanje teh služb še ni zadovoljivo in jih bo potrebno še naprej razvijati in organizacijsko krepiti, da bodo lahko uspešno opravljali svoje naloge.

Sedaj posluje že ključavničarski servis, gradbeni, vodoinšta-

sedanjih prostorih, ki so neprimerno razporejeni in tudi pretesni.

Tudi tehnična dokumentacija za kanalizacijo naselja II je izdelana, vendar zaradi nezainteresiranosti Hidromontaže, obrata plastičnih mas, ki bi kanalizacijo najbolj potrebovala zaradi galvanizacije, verjetno do realizacije ne bo prišlo. Zato je stanovanjska skupnost že v lanskem letu najela kredit v višini tri milijone din za obnovo kanalizacije in ponikovalnic.

Nedavno je bil zaključen tudi šeststanovanjski blok, ki ga je gradilo podjetje »Drava« iz Ptuja in so stanovanja v njem namenjena za vzgojno osebje vrtca in jasli, stanovanjsko skupnost in učitelje osnovne šole. Z dograditvijo tega bloka se je delno omilil stanovanjski problem za zaposlene v javnih službah in šolah, vendar bo potrebno za učitelje zgraditi še najmanj en takšen stanovanjski objekt.

Letos je bila tudi zaključena gradnja letnega kopališča, ki ga prebivalci Kidričevega in bližnje okolice radi obiskujejo in je na njem v vročih dneh pravi živ-žav. Iz tega se da sklepati, kako nujno potreben je bil ta objekt za naš kraj in da je bila odločitev sveta stanovanjske skupnosti ob sprejemu mandata v aprilu 1963 pravilna ter da so bila sredstva (okrog 10 milijonov dinarjev) koristno naložena.

Pričeli so tudi že z deli za urejanje naselja I ter obnovo naselja II. Letošnji plan dela stanovanjske skupnosti, ki predvideva nad 80 milijonov dinarjev investicijskih vlaganj, bo realiziran, kolikor se bodo pravočasno zagotovila sredstva za gradnjo vzgojno-varstvene ustanove.

Razen teh večjih del je stanovanjska skupnost reševala še vrsto manjših in večjih del v zvezi s čistočo naselja, preskrbo vode itd. Nalog je bilo še več, vendar vseh ni bilo mogoče iz objektivnih pa tudi subjektivnih vzrokov rešiti.

NALOGE KRAJEVNE SKUPNOSTI

Krajevna skupnost bo morala z organi samoupravljanja, t.j. začasnim svetom krajevnih skupnosti in izvršnim svetom nadaljevati z delom stanovanjske skupnosti, razen tega se bo delokrog krajevnih skupnosti razširil še na preventivno zdravstveno varstvo, gospodarske, socialne, kulturne, prosvetne, vzgojne in druge dejavnosti

in službe, ki neposredno služijo družini in občanom za zadovoljevanje njihovih potreb. Še nadalje pa skrbi za napredek stanovanjskega fonda in strokovno pomaga hišnim svetom in zasebnikom pri upravljanju in vzdrževanju stanovanjskih hiš. Statut občine tudi določa, da krajevna skupnost opravlja neposredni družbeni nadzor gostinskih delovnih organizacij nad poslovanjem trgovskih in gostinskih delovnih organizacij na svojem območju.

Krajevna skupnost sodeluje pri izvajanju zakonov in drugih predpisov na svojem območju z občinsko skupščino s tem, da pomaga občinski skupščini pri izvajanju upravnih opravil na območju krajevnih skupnosti, seznanja občane o sprejetih predpisih ter drugih aktih, daje poročila posameznim organom občinske skupščine, predlaga občinski skupščini, da izda predpis ali kak drug akt, ki ima pomen za krajevno skupnost, predlaga skrbnike za mladoletnike itd.

Za uspešnejše poslovanje krajevnih skupnosti, sprejme svet krajevnih skupnosti statut, v katerem se določijo območje, način ustanovitve, delovno področje, ustanavljanje servisnih in drugih organizacij, volitve organov samoupravljanja, financiranje potreb ter odnosi z drugimi organi in organizacijami.

Se vedno je pa ostalo nereseno vprašanje financiranja krajevnih potreb. Občina je sicer določila odstotek občinske doklade, vendar znaša za območje Kidričevega to le 1/20 letnih potreb. Zato bodo morali organi krajevnih skupnosti pri nas dobro razmisliti o tem vprašanju in zahtevati od pristojnih činiteljev, da se reši vprašanje financiranja potreb krajevnih skupnosti.

Se in še bi lahko našteval pristojnosti, pa tudi težave v zvezi z vsemi temi nalogami, vendar vas bomo o posameznih problemih sproti seznanjali, prav tako pa tudi o uspehih, ki jih bo dosegla krajevna skupnost, saj to niso uspehi nje same, temveč vseh nas, ker vsak po svoje prispeva del za uresničitev vseh nalog in dolžnosti krajevnih skupnosti.

Želja nas vseh je, da organi krajevnih skupnosti nadaljujejo z začrtano potjo stanovanjske skupnosti, ki je bila zadnja leta res aktivna pri reševanju svojih nalog, naša dolžnost pa je, da ji pri njenem delu pomagamo. Ob najtesnejšem sodelovanju z vsemi silami računamo, da tudi uspeh ne bo izostal. Kidričevo pa bo vsak dan lepše, bolj privlačno in stanovanjci se bodo v njem bolj prijetno in domače počutili.

MC

Ob dograditvi nove šole v Kidričevem

Lani, 8. maja 1963 je gradbeno podjetje »Gradis« iz Maribora začelo z deli pri dozidavi novega dela šolskega poslopja v Kidričevem. Ko so ta dan zabrneli motorji bagra in buldozerja, se je tako uresničila večletna želja prebivalcev Kidričevega, da bo tudi naše naselje dobilo ustrezno stavbo za popolno osemrazredno šolo.

Po predloženih načrtih inž. arh. Kaničeve se je investitor — občinska skupščina v Ptuj — odločila, da se poveča sedanja šolska stavba za šest splošnih učilnic, za tri posebne učilnice ter s pomožnimi prostori. K šoli pa se naj zgradi ustrezna telovadnica. Da bi imelo Kidričevo poleg novega šolskega poslopja, lepo in sodobno urejeno telovadnico, je zasluga delavskega sveta TGA v Kidričevem, ki je odobril in prispeval največji del finančnih sredstev za gradnjo novih objektov.

V prihodnjem šolskem letu 1964/65 je predvidenih od 1. do 5. razreda 15 oddelkov, od 6. do 8. razreda pa 6 oddelkov ter posebni oddelek za duševno zaostale otroke. Tako bo za skupno 22 oddelkov omogočen v 12 učilnicah pouk le v dveh izmenah.

V preteklem šolskem letu 1963/64 so že štirje razredi (12 oddelkov) morali imeti pouk v treh izmenah in to zaradi pomanjkanja prostorov.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Sedanji sedež krajevnih skupnosti Kidričevo

kraj kot je Kidričevo s priključenimi Njivercami, nujno potrebna neka organizacija, ki skrbi za razne vsakodnevne potrebe prebivalcev — od otrok do proizvajalcev. Ni namreč dovolj, da ima nekdo stanovanje, ki ga ima več ali manj lepo urejeno, če nima še vseh potrebnih naprav in služb, ki mu bodo omogočale, da bo lahko svoje stanovanje zares udobno in brezskrbno uporabljal. Potrebne so ceste in poti, naprave za popoldanski počitek, prostori za varstvo otrok brez nadzorstva, t.j. zaposlenih žena in mater, preskrba z vodo mora biti stalna, prav tako z električno energijo, organizirana mora biti dobava kurjave, nabava živil in industrijskega blaga za vsakodnevno uporabo, kulturno in športno življenje, službe za vzdrževanje vseh teh naprav, zgradb itd.

Iz vsega tega izhaja, da ima organizirana skupnost ljudi na določenem kraju nujno za posledico organizacijo vseh teh služb v eni ali več organizacijskih enotah take ali drugačne oblike. Gre za to, da obstaja neka organizacija, ki skrbi za zadovoljevanje vsakodnevnih potreb prebivalstva.

Da je bila stanovanjska skupnost ena od takih organizacij, lahko trdim zato, ker se je ves čas obstoja več ali manj angžirala pri reševanju teh in dru-

gih problemov. Organizacija samoupravljanja stanovanjskega fonda pa so bili zbori stanovalcev, hišni sveti in predsedniki hišnega sveta. Hišni sveti so sicer pri nas že od 1953. leta, vendar so imeli do sprejetja tega zakona le del pravic v zvezi z upravljanjem in vzdrževanjem hiše, zato so prejemale le 10 % stanarine, predvsem za splošne upravne stroške (odvoz smeti, porabo elektrike, zavarovanje). Novoustanovljeni hišni sveti pa imajo mnogo več samoupravnih pravic, t.j. vse pravice in dolžnosti v zvezi z uporabo in vzdrževanjem hiše, razen pravice dodeljevanja stanovanj, ki jih dodeljujejo stvarni lastniki stanovanj — stanodajalci. Zaradi teh pravic so hišni sveti postali tudi pravne osebe in je zato njihova samostojnost s tem še poudarjena.

Da bi hišni sveti poslovali enotno in v mejah zakonitih predpisov, je pri stanovanjski skupnosti organiziran finančni servis, ki skrbi za pobiranje stanarin in njihovo delitev, vodi knjigovodstva posameznih hišnih svetov, kontrolira poslovanje hišnih svetov in opravlja za hišne svete druge administrativno-tehnična dela po pooblastilu hišnih svetov. S tem načinom je prihranjenega mnogo denarja, za stroške tega servisa pa hišni svet daje le 7 % od ostanka stanarine.

laterski, električarski in servis za čiščenje in pranje. Pred ustanovitvijo je tudi mizarski servis, ki ima že potrebno opremo in inventar, urediti je treba le še prostore, tako da bo lahko še ta mesec delavnica začela delati. Potrebno je čimprej organizirati servis za vzdrževanje gospodinjskih aparatov ter dobiti strokovne delavce v ostale servise, predvsem pa v gradbenega.

Razen teh servisnih dejavnosti in splošno administrativno-računovodskih del za tajništvo skupnosti, je svet stanovanjske skupnosti z ostalimi službami pripravil vrsto akcij, od katerih jih je že nekaj tudi zaključil.

Tako je pripravljena celotna tehnična dokumentacija za gradnjo vzgojno-varstvene ustanove. Zagotovljenih je že nad 70 % sredstev in je treba v najkrajšem času zagotoviti ostane potrebne sredstev za to gradnjo, da bi še z gradnjo lahko v tem letu pričeli. Teh 30 % bo zagotovil sklad za socialno varstvo pri SRS, medtem ko so zagotovljena sredstva v višini okrog 40 milijonov dinarjev: od TGA 25 milijonov din, 10 milijonov od občine in lastna sredstva. Investicijska vrednost te gradnje znaša po predračunu nad 50 milijonov, v zgradbi pa bo prostora za nad 130 otrok in bo s tem odpravljeno nevzdržno stanje v

Kaj je avtomatska regulacija?

Čas, v katerem živimo, karakterizira vedno širše in pestrejšje uvajanje avtomatizacije v vsa področja naše dejavnosti. Avtomatizacija povečuje proizvodnjo, izboljšuje kvaliteto in znižuje proizvodne stroške, kar vse vodi do pospešenega dviganja življenjske ravni delavskega razreda. Poleg tega sprošča delovne sile, ki je bila pri dosedanem načinu dela zelo neracionalno izkoriščena. S tako sproščeno delovno silo polnimo vrzeli na delovnih mestih novo zgrajenih proizvodnih kapacitet.

Vsega tega bi ne bilo, če ne bi poznali fenomena, s katerim avtomatizacija oborožuje sodobne proizvodne stroje in procese stroj ali naprava svoje delo nadzira, ga meri in primerja z zahtevano obliko, s kvaliteto, stanjem in podobno ter kakršnikoli odklik od zahtevane vrednosti takoj samodejno popravi oziroma odstrani. Pri neavtomatizirani proizvodnji ali procesu mora vpliv motenj sproti odstranjevati delavec, ki je pri tem lahko počasen, nespreten, netočen in zaradi utrujenosti nepazljiv, kar se vse odraža v manjši proizvodnji in slabši kvaliteti, to je manjši vrednosti proizvedenega blaga. Avtomatizirana proizvodnja take pomanjkljivosti ne pozna.

Avtomatiziran proizvodni stroj ali proces je naprava višje vrste, ki je zaradi vgrajene avtomatske regulacije vselej hitra, točna in čuječa ter neutrudljivo sproti odstranjuje vplive vseh motenj in anomalij, ki na

izdelavo ali postopek vplivajo znotraj ali izven proizvodnega procesa. Suženjska podrejenost človeka stroju ni več potrebna, saj je slednji z ugrajenostjo avtomatske regulacije dobil sposobnost opazovanja, presoje in takojšnje lastne intervencije v primeru odstopanja od vstavljenih zahtevkov.

Kakšna pa je bila pot, po kateri se je človeštvo dokopalo do pojavnosti avtomatske regulacije, in zakaj je prišlo do tako eksplozivne in širokopotezne uporabe avtomatske regulacije šele v zadnjih dveh desetletjih?

Odgovor na to vprašanje je tesno povezan z zgodovinskim razvojem proizvodnih sredstev in pogonskih naprav in ima korenine v elementarni težnji človeka po novih spoznanjih in njihovi praktični uporabi v korist sebi in posredno vsemu človeštvu.

Fenomen avtomatske regulacije ni nov. V preprostih izvedbah ga poznamo že nekaj stoletij. Vendar se je šele v drugi svetovni vojni zaradi potencialnih zahtev vojne tehnike razvil in izpopolnil do take mere, da je v vsej povojni industrijski izgradnji po vsem svetu prevzel dominantno vlogo. Na področju avtomatske regulacije je v preteklih 2 desetletjih delala prava armada strokovnjakov in znanstvenikov in temu fenomenu postavila tudi solidno znanstveno osnovo, tako da dandanes smatramo obširno področje avtomatske regulacije za novo vejo tehničnih znanosti.

ZAČETEK — PAPINOV LONEC

Prvi primer primitivne avtomatske regulacije zasledimo že v drugi polovici 17. stoletja. Francoz Denis Papin je opazoval dviganje in ponovno spuščanje pokrova na loncu, v katerem je vrela voda. Pokrov, ki se je loncu tesno prilagal, je obtežil in s tem izumil prvi lonec na zvišan pritisk z ustrezno varovalno napravo (Papinov lonec). Iz tega izuma se je kasneje razvil samodejni varnostni ventil, ki ga je moč prilagoditi za razne pritiske in ki ga še dandanes uporabljamo kot avtomatično varovalno napravo na vseh posodah, ki obratujejo pod višjim pritiskom.

V 18. stoletju zasledimo nadaljnje zanimive začetke avtomatske regulacije. Pojavljala se je predvsem v zvezi z izboljšavami prvih pogonskih strojev. Ti so pretvarjali moč vode ali vetra v pogonsko energijo. V pokrajinah z malo vode so zrasli visoki mlini na veter, opremljeni z lesenim kolesom na lopute. Kolesa so imela premer do 20 metrov. Lopute so bile nagnjene na ravnilo kolesa. V začetku so bila vetrna kolesa stalno nastavljena v tisto smer, iz katere je ponavadi največkrat pihal veter. Takrat je imel vetrni mlin največjo moč. Če pa se je veter obrnil, je moč stroja upadla, dokler ni zdrknila na vrednost nič, ko se je veter obrnil za 90 stopinj. Mlin je v tem položaju miroval tako dolgo, dokler ni začel pihati veter zopet iz zaželeni smeri. Neznani iznajditelj pa je razmeroma kmalu napravil konec tej težavi. Gornji del stolpa je zgradil tako, da se je lahko sukal okoli navpične osi in je tako lahko glavno vetrno kolo usmerjal proti vetru. Mlin je odtlej delal s polno pogonsko zmogljivostjo, vendar ga je moral mlinar od časa do časa ponovno nastaviti na spremenjeno smer vetra.

VRTLJIVI STOLP

Neka bistra glava pa si je kmalu omislila dodatno ureditev, ki je že predstavljala primer tega, kar je lastno vsaki avtomatski regulaciji in čemur pravimo povratna vezava.

(Se nadaljuje)

PRIDOBITEV NOVE TELOVADNICE

Kot so lepi in svetli vsi učni prostori, tako je prijeten pogled v našo telovadnico. Velika dvorana v izmeri 24 krat 12 m bo opremljena s sodobnim telovadnim in športnim orodjem, ki smo ga nabavili pri tovarni ELAN v Begunjah.

Poleg premičnega orodja — konj z ročaji, koze, gredi, švedske klopi, švedske omare, bradlje, stojala za skok v višino — bodo v stalnem mestu še drog, krogi, švedske lestve, ribstoli, plezalni drog — plezalne vrvi in mornarske lestve. Za igre z žogo so vdelane zidne konstrukcije za vadbo košarke in odbojke. Telovadnica ima elastična parketna tla. Za vadbo raznih skokov in za orodno vadbo imamo 10 usnjenih blazin.

S to novo dvorano telesne vzgoje bodo podani vsi pogoji za sistematično in uspešno ter vsestransko telesno vadbo, ki naj krepki telo in duh naši šolski mladini in delovnemu človeku sploh. Kot v vseh večjih krajih Slovenije, naj bi tudi v Kidričevem živelo TVD »Partizan«, ki je najbolj množična in vsestranska telesno-vzgojna organizacija.

Oprema za splošne in za specialne učilnice ter za ostale šol-

Rad bi prikazal bilanco dela naše DE za prvo polletje tega leta. Naša DE se deli na tri organizacijske enote in to na avtomobilski promet z mehanično delavnico, železniški promet in transport. Da opravlja vsaka enota različna dela, sodim, da to ve sleherni član kolektiva, saj nazivi teh organizacijskih enot sami označujejo poreklo dela.

V avtomobilski promet spada: osebni avtomobili, tovorni avtomobili, avtobusi, traktorji in buldožer. Osebni avtomobili so na službenih potovanjih prevozili 47.436 km, tovorni avtomobil 11.208 km, prepeljali so 3857 ton tovora in opravili na vožnjah v tovarni 3329 ur. Avtobusa sta prevozila 17.939 kilometrov, prepeljala pa 17.528 potnikov, traktorji so opravili 10.608 delovnih ur, buldožer pa 1047 delovnih ur. Tu moramo omeniti, da prikazane izvršene delovne ure registrirajo samo prevoz in delo v tovarni.

Ustreznejše osebne dohodke transportnim delavcem

Delo mehanične delavnice je tesno povezano z avtomobilskim prometom. Kot nam je znano, razpolagamo s precej iztrošenimi prevoznimi sredstvi. Prišlo je večkrat do večjih ali manjših okvar, čeravno je včasih kakšno vozilo pokazalo dokaj kritično stanje, so delavci v mehnični delavnici take okvare zmeraj pravočasno in strokovno odpravili, da so bila vozila spet pripravljena za vožnjo.

Železniški promet: v prvih šestih mesecih je pripeljali v tovarno s postaje Kidričevo 12.746 vagonov z različnimi surovinami in materialom, od tega je bilo teh tanega 324 vagonov naloženih z alu-floridom, kriolitom in boksitom. Ročnih vagonov, naloženih z boksitom, je bilo 538. To je posebno delo, da se izranžirajo ti vagoni iz vlaka in dostavijo na različna razkladalna mesta. Dostava vagonov za utovor aluminija, glinice, alu-žlindre, alu-špene, odpadnega železa, lesa itd.: 808 vagonov.

Jasno je, da smo morali vrniti toliko vagonov kolikor jih je prispelo v tovarno, postaji v dolženem razkladalnem in nakladalnem roku. Če ne, bi podjetje moralo plačati železnici stojnino 1000 din na uro za vsak vagon, ki smo ga zadržali v tovarni prek nakladalnega oziroma razkladal-

nega roka. Do takih primerov je prišlo le v primeru večjih okvar na razkladalnih napravah, ali pa pri dotoku večjega števila vagonov.

Interni premik: odvoz pepela in žlindre na hladno, dostava katra kalcinacije II., dostava boksita mešalnici in razne druge večje usluge obratom. Evidenca pokaže: 4186 vagonov. Ne vodom pa evidence manjših premikov, kot so na primer prestava vagonov pri nakladanju aluminija, glinice in razkladanju raznovrstnega materiala. Če vse to sumiramo, dobimo 18.602 vagonov. Vse te vagone pa moramo po nakladanju ali razkladanju dostaviti na svoja določena mesta. Ta številka bi se lahko povečala še za enkrat.

Delo transporta ne bi rad prikazoval s številkami, sodim pa, da je slehernemu znano, kakšno delo opravlja transport. Število vagonov, opravljene delovne ure tovornih avtomobilov in traktor-

jev, so jasen dokaz s čim se je transport ukvarjal. Če pa pomislimo, da opravljamo razkladanje raznih pošilk pri nas še ročno, moramo priznati, da ima transport dokaj fizično naporno delo. Skratka: transportni delavci so pri nas tisti, ki jih uporabljamo za raznovrstna dela v tovarni.

Čeprav morda tu ni pravo mesto za naslednjo pripombo, sodim, da jo je vredno omeniti. Pri razpravi o novem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov bo treba več pomisliti na transportne delavce, kot do sedaj, ker sedanjí osebni dohodki transportnih delavcev ne ustrezajo njihovim delovnim mestom v primerjavi z mesti po obratih, kjer ni tako velike odgovornosti, še manj pa fizično težkega dela.

To je kratek pregled dela DE »promet« za prvo polletje letošnjega leta. Upam v bodoče na razumevanje vseh. Gotovo je, da smo se tudi mi trudili, da bi prispevali čim več k večji proizvodnji našega produkta glinice in aluminija. To tudi v bodoče obljubljam, ker se zavedamo, da edino z dobrim gospodarjenjem, z boljšim in večjim produktom gradimo tudi boljše življenjske pogoje in bodočnost.

Anton Zadravec

Ob dograditvi nove šole v Kidričevem

(Nadaljevanje s 5. strani)

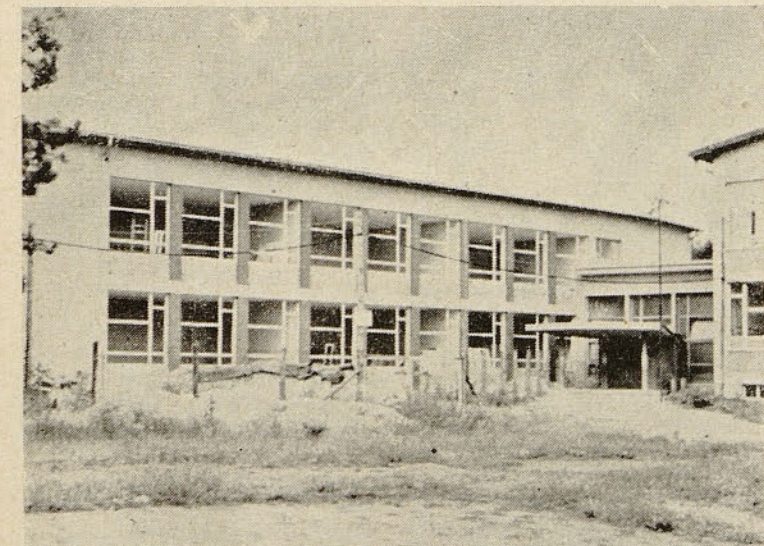
Pa si še nekoliko oglejmo razpored učnih prostorov. Ker je k sedanemu »staremu« poslopu na vzhodni strani dozidan novi del, ki obsega v kletnih prostorih učilnico oziroma delavnico za tehnični pouk, v pritličju sobo za glasbeni in likovni pouk, v nadstropju pa učilnico za fiziko, kemijo in biologijo, bodo imeli pouk v tem delu poslopja učenci višjih razredov (od 5. do 8. razreda). V novem delu stavbe — zahodni trakt pa bo pouk za 12 oddelkov nižjih razredov.

V starih kletnih prostorih ostane hišniško stanovanje, kurilnica z dvema pečmi za centralno kurjavo, shramba za kurivo, v dozidanem delu pa prostori za tehnični pouk s foto-temnico. V kletnih prostorih nove stavbe bo

šolska kuhinja z jedilnico, kolesarnico in ropotarnico. V pritličju nove stavbe sta dve učilnici za prvi razred, zbornica, soba za razgovore s starši, na vzhodnem koncu, poleg sedanje šolske avle, pa sta prostora za administracijo in upravo šole. Ob hodniku, ki vodi v telovadnico, so prostori za umivalnice, garderobe in kabinet za učitelja telesne vzgoje.

Svojo sobo v pritličju bo imela tudi pionirska organizacija.

Prostorno in svetlo stopnišče nas vodi v nadstropje. Tu so štiri velike učilnice in kabinet za učila in sanitarije. V nadstropju starega dela šole bo preurejena sedanja zbornica v učilnico za gospodinjski pouk, iz dveh prejšnjih kabinetov pa bo imel svojo učilnico posebni oddelek. Svoj prostor bosta imeli tudi strokovna in mladinska knjižnica.

Novi del šole tik pred dograditvijo

ske prostore je naročena in deloma že dobavljena od raznih podjetij, in to:

od lesne industrije »Bohor«, obrat Mestinje, letno-industrijskega kombinata »Florijan Bobič« iz Varaždina, trgovskega podjetja »Lesnina« v Ljubljani, zavoda za šolsko opremo v Zagrebu in od izdavačnega preduzeča »Savremena škola« iz Beograda.

Vrednost vse nove opreme znaša brez telovadnice, okrog šest in pol milijona dinarjev. Upamo, da bodo vsi prostori in oprema do začetka novega šolskega leta pripravljeni za redno šolsko delo. Vsi učni prostori v šolski stavbi bodo tudi ozvočeni.

Prav gotovo zanima starše in mladino tudi, kako bo z učnim kadrom. Kolektiv šole in šolski odbor sta z razpisi v raznih časopisih razpisala prosta delovna mesta za učitelje razrednega in predmetnega pouka. Na razpise so se in se še prijavljajo kvalificirane učne moči za pouk matematike in fizike, za pouk tujega jezika, za zemljepis in zgodovino itd., tako da bo na naši šoli ob pričetku šolskega leta leta tudi za predmetni pouk v višjih razredih strokovno dober učni kader.

M. Ž.

(Nadaljevanje s 4. strani) mnogokrat rešimo marsikatero probleme, ki spadajo v okvir podjetja in pomagamo tistim, ki delajo za naše potrebe po svojih močeh.

Dalj časa bomo vodili tako politiko v našem gospodarstvu, tem dalj časa bomo odvisni od inozemstva in od tistih, ki znajo voditi gospodarsko politiko. Odvisnost je tem hujša, čim večja je neskladnost v produktivnosti.

Anton Kokol

(Nadaljevanje s 3. strani)

reaktor za toplotno moč 7000 kW. Za gorivo uporabljajo obogateni uran z 2% urana 235. V neposredni bližini Ljubljane gradimo naš tretji atomski reaktor. Ta zagotavlja nadaljnji razvoj atomske znanosti pri nas, zlasti spriči dejstva, da bržkone nameravamo graditi še močnejše atomske reaktorje za proizvodnjo energije. Jugoslovanski strokovnjaki pripravljajo načrte za graditev naše prve atomske električne centrale, ki jo bi naj zgradila okrog leta 1970 naša podjetja, najbrž na področju Slovenije, kjer je preskrba z električno energijo najbolj deficitarna.

S. J.

Bodoči elektroenergetski objekti

(Nadaljevanje)

Kot smo že v prejšnji številki ALUMINIJA omenili, je reka Soča za Dravo prva reka v Sloveniji, katere vodna energija je za izkoriščanje najbolj rentabilna, seveda pod pogojem, da se zgradi na tej reki vsaj 1 večja vodna akumulacija. Ta se je v dokončni sestavi projektov za hidroelektrarne na reki Soči predvidela pred HE Trnovo.

Iz priložene skice so razvidne vse predvidene elektrarne do izliva Soče v Jadransko morje.

Največjo centralo so predvideli pri vasi Trnovo, nad katero bi nastalo veliko akumulacijsko jezero, t. i. Bovško jezero, z okrog 323 milijonov m³ vode.

O tej centrali sedaj precej pišejo v dnevnikih. Izvršni svet

SRS je namreč sprožil širšo razpravo. Za in proti izgradnji je več momentov. Eden največjih je ta, da bi ta akumulacija in centrala pokvarila prirodno lepoto soške doline in Trente.

Splošno mnenje pa navzlic vsemu govori v prid elektrarne, ker lahko vsako tehnično napravo prilagodimo okolici. Večje vodne površine vplivajo ugodno na oko, podana je tudi možnost razvoja vodnega športa in turizma.

Že obstoječi centralni Doblar in Plave bi tudi z izgradnjo akumulacije precej pridobili, ker bi se sistem izkoriščanja vodne količine izboljšal in bi se precej povečala proizvodnja električne energije.

V tabeli so vse obstoječe in bodoče hidroelektrarne na Soči z najvažnejšimi tehničnimi podatki:

Objekt	Padec v m	Q/m ³ /sec.	Inst. moč	MW	Sred. let. proizv. GWh
HE Trnovo	222	70	135		431
HE Doblar	45,5	82	45		141
HE Plave	26,5	82,3	20		80
HE Solkan	20	120,8	100		100
HE Avše (Idrijca)	89	162	120		236

Hydrocentrals on the Mura

HE Avše je elektrarna, ki bazira na akumulaciji reke Idrijce s Trebušo, kot smo to omenili že v prejšnji številki ALUMINIJA. Cena proizvedene kWh je precej visoka, tako da izgradnja te elektrarne do leta 1970 ne pride v poštev, čeprav bi s to elektrarno pridobili precejšen učinek, kot to kaže zgornja tabela.

Obravnavali smo do sedaj le dve iz ekonomskega in energetskega stališča najugodnejši slovenski reki. V projektiranju so tudi vse ostale večje slovenske reke, kot so Sava in Mura.

Na reki Savi že obstajajo manjše elektrarne, ki so bile zgrajene pred in po II. svetovni vojni.

Da bi dobili zaključen pregled vseh sedanjih in bodočih elektrarn v Sloveniji, pogledajmo, kaj so projektanti predvideli na Savi in Muri:

Na zgornjem toku Save in na njenih pritokih predvidevajo projektanti večjo HE na Planini pri Vrhniki oziroma Rakeku. Na srednjem toku Save pa so predvidene naslednje elektrarne:

	H/m	Q/m ³ /sec.	MW	GWh
HE Planina	156,7	62	78,8	248
HE Renke pri Lit.	10	220	18,45	97
HE Trbovlje	10	220	18,45	101
HE Suhodol	12	220	24,6	122
HE Vrholo	9	300	22,7	126
HE Boštanj	9	300	22,7	126
HE Blanca	9	300	24,4	132
HE Krško	9,7	300	24,4	132

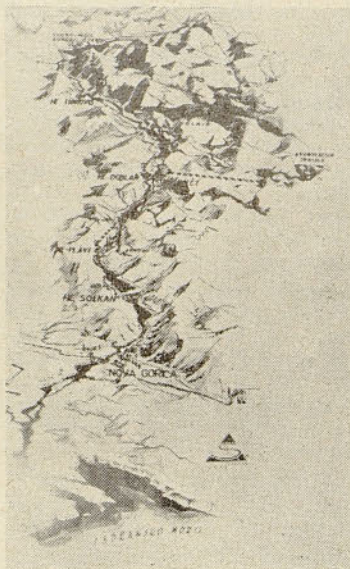

HC on the Sava

Na reki Muri, ki je reka s precej izenačenim vodnim tokom, predvidevajo projektanti nekaj hidrocentral skupaj z Avstrijo, nekaj elektrarn pa le na našem teritoriju.

	H/m	Q/m ³ /sec.	MW	GWh
HE Apače	8	200	15	89
HE Radgona	8	220	14,4	80
HE Radenci	15	220	27,8	160
HE Ljutomer	23,5	220	42,4	240
HE Mur. Središče	8,5	220	16,2	94
HE Podturen	8,5	220	16,2	94
HE Letenje	8,5	250	16,2	101
HE Kotoriba	7	250	15,2	83
HE Legrad	7	250	15,2	83

Pripomniti je treba, da bodo vse te elektrarne na Savi in Muri takoimenovanega kanalskega tipa; v betonskem kanalu jezov bodo turbine in generatorji kot enote, vgrajene brez večje mehanizacije in brez komandnih prostorov. Za več

HC on the Soča

HE Cmurek in HE Konjščice bi bile avstrijske centrale.

Značilni tehnični podatki murskih hidrocentral:

	H/m	Q/m ³ /sec.	MW	GWh
HE Apače	8	200	15	89
HE Radgona	8	220	14,4	80
HE Radenci	15	220	27,8	160
HE Ljutomer	23,5	220	42,4	240
HE Mur. Središče	8,5	220	16,2	94
HE Podturen	8,5	220	16,2	94
HE Letenje	8,5	250	16,2	101
HE Kotoriba	7	250	15,2	83
HE Legrad	7	250	15,2	83

elektrarn bo skupaj eno komandno in dispečersko mesto, s čimer bo izgradnja teh elektrarn iz ekonomskega vidika še omogočena, ker ta način izgradnje občutno zmanjša investicijske in pogonske stroške. (Nadaljuje se)

Pionirji bodo dobili svoj prapor

Konec julija je starešinski svet pionirskega odreda osnovne šole Kidričeve sklical razširjeno sejo, na kateri so se navzoči pogovorili o praporu pionirskega odreda, kakor tudi o imenu, katerega naj bi odred prevzel.

Glede imena so si bili vsi edini, naj odred nosi imeli velikega revolucionarja in borca tovariša BORISA KIDRIČA. Tako bo še enkrat v šito na prapor ime velikega junaka našega naroda.

Prapor, katerega bo odred razvil ob slovesni otvoritvi popolne osemletne šole v Kidričevem, pa ni stvar samo pionirjev, ampak vseh nas. Saj gre za našo šolo in naš odred. Podprimo to lepo zamisel odredovega vodstva in prispevajmo vsak po svojih močeh, da bo na čelu našega odreda plapolal tak prapor, da bo lahko nam vsem v ponos.

Posamezniki bomo prispevali denarna sredstva za prapor v ob-

liki naročila žeblička. Prapor bo imel dve vrsti žebličkov, srebrni in zlati, glede na možnosti vsakega posameznika. V ta namen nas bodo v kratkem obiskali člani starešinskega sveta. Naj ne bo med nami nikogar, ki ne bi vsaj nekaj prispeval v ta namen.

-čk-

AVTOMOBIL NA BATERIJE

Se pred II. svetovno vojno je bilo videti precej avtomobilov na baterijski pogon. V Berlinu je imela četrtina taksi šoferjev takšne »baterijske« avtomobile. Zaradi podražitve bencina so zdaj zopet začeli delati ta vozila. Stinson Aircraft Tool and Engineering Co. San Diego je izdelala nov avtomobil na baterije. Šasija in karoserija sta iz aluminija. Oboje tehta brez motorja 135 kg. Dva motorja z 2,5 KS poganjata dve 24 V bateriji. Največja hitrost — 95 km na uro. Akumulatorjeve baterije je treba napolniti po 150 km vožnje. To bi bilo ravno primereno za naše vožnje v tovarno in domov!

Dobro napreduje gradnja atomske centrale Sirewell v Angliji, o kateri smo že poročali. Leta 1965 bo centrala v pogonu z dvema turbogeneratorjema po 325 MW!

Novi uspehi pri varjenju aluminija

Vedno večja uporaba aluminija in njegovih legur pri konstruiranju mostov, tlačnih posod, raznih zgradb, aluminijastih tokovodnikov in podobnega je nujno povezana z varjenjem. To terja nove zahteve po kvalitetnem varjenju aluminija in njegovih legur.

V preteklosti so aluminij varili z avtogenskim aparati z acetilenom ali vodikom, delno pa električno z debelo oplasčenimi elektrodami.

Razvoj novejšega hitrega postopka varjenja aluminija in njegovih legur v zaščitnem plinu pa je pokazal velike uspehe. Razvilo se je točkasto uporno varjenje v zaščitnem plinu aluminijaste pločevine pri gradnji letal, ki je veliko boljše od prej znanih metod.

Za doseganje znatnejših uspehov pri varjenju aluminija v zaščitnem plinu argonu po sigma postopku, kjer služi avtomatsko se pomikajoča aluminijaska žica za elektrodo za vzdrževanje el. loka in dodajanje materiala na var, pa je bilo potrebno prebroditi veliko težav.

Težave so nastopile pri transportiranju alum. žice manjših premerov 0,8 mm, 1,2 mm. Z aluminijastimi žicami manjših premerov bi bilo mogoče variti aluminijasto pločevino manjših debelin. Tako debelino žice pa ne morejo transportirati in uporabljati kot elektrodo pri sigma varjenju. Zato sigma postopek ne moremo uspešno uporabiti za varjenje aluminijaste pločevine manjših dimenzij.

SIGMA POSTOPEK V ZAŠČITNEM PLINU ARGONU ZA VARJENJE ALUMINIJASTE PLOČEVINE VEČJIH DIMENZIJ

Aluminijasto pločevino npr. 38 mm debeline lahko varimo, če se var primerno pripravijo, to je, da se obojestransko obsekajo robovi pločevine pod določenim kotom. Varjenje s sigma postopkom v zaščitnem plinu do uporabe amperaže 400 A bi potekalo približno 100 mm na minuto. Var bi izdelali obojestransko z vsake strani v treh nalegah varov.

Varjenje iste pločevine z manj nalegami varov in prekoračitev amperaže 400 A je do nedavnega vodilo do nestabilnega tokovnega loka, do oksidnega vara in razpok vara.

Raziskave za prekoračitev toka 400 A pri sigma avtogenskem varjenju aluminijaste pločevine 38 mm v manj nalegah z debelejšo aluminijasto dodajalno žico pa so v zadnjih časih dale zelo ugodne rezultate.

Obstaja že veliko teorij, da ni mogoče uporabiti za varjenje s sigma postopkom več kot 400 A.

V našem podjetju uporabljamo sigma postopek za varjenje aluminijastih tokovodnikov. Možnost izkoriščanja naših aparatov je do 500 A za premere aluminijaste žice 1,6; 2,4; 3,2 mm. Varjenje z največjim premerom žice 3,2 mm nam daje najbolj ugodne rezultate, saj je pri naših presekih varjenje aluminijastih tokovodnikov zaželeno čim večja zmogljivost.

Čistoča varilnih mest je za varjenje aluminija po sigma postopku zelo važna. Razmastitev varilnih mest je nujna! Še tako dobra aparatura v rokah dobrega varilca da ob zamaženih neočiščenih varih vedno slab zvar.

(Se nadaljuje)

B. R.

PERSONALNE SPREMEMBE

Člani kolektiva, ki dopolnijo v avgustu 1964 najdaljšo neprekinjeno delovno dobo v tovarni:

19 let: Gerjovič Ivan, nastopil službo 30. 8. 1945;

17 let: Gorup ing. Boris, nastopil službo 15. 8. 1947, Karo Anton 6. 8. 1947, Kovačec Stanko 1. 8. 1947;

16 let: Težak Zora, nastopila službo 30. 8. 1948, Artenjak Martin 15. 8. 1948;

15 let: Janžekovič Ernest, nastopil službo 17. 8. 1949, Jus Ivan 17. 8. 1949, Mele Maks 15. 8. 1949, Peršuh Jožef 1. 8. 1949;

13 let: Gojčič Franc, nastopil službo 27. 8. 1951, Muršec Alojz 1. 8. 1951, Tomanič Anton 3. 8. 1951, Vnuk Ivan 2. 8. 1951;

12 let: Belšak Rudolf, nastopil službo 1. 8. 1952, Horvat Alojz 28. 8. 1952, Kokot Franc 28. 8. 1952, Ozmec Martin 4. 8. 1952;

11 let: Braunštajn Jože, nastopil službo 11. 8. 1953, Bogme Stanko 13. 8. 1953, Frigl Jožef 3. 8. 1953, Herman Ivan 3. 8. 1953, Hertiš Franc 13. 8. 1953, Ivančič Ivan 25. 8. 1953, Jus Viktor 13. 8. 1953, Jazbec Ciril 17. 8. 1953, Janžekovič Alojz 20. 8. 1953, Kuret Jože 1. 8. 1953, Kozoderc Ivan 11. 8. 1953, Kmetec Alojz 12. 8. 1953, Kokol Ivan 13. 8. 1953, Kozel Franc 17. 8. 1953, Kozoderc Franc 22. 8. 1953, Kokol Ivan 17. 8. 1953, Leben Franc 13. 8. 1953, Leskovar Franc 20. 8. 1953, Murko Vinko 1. 8. 1953, Munda Ludvik 11. 8. 1953, Malek Ivan 20. 8. 1953, Nigerl Franc 10. 8. 1953, Ostroško Ludvik 13. 8. 1953, Pal Anton 19. 8. 1953, Petek Franc 19. 8. 1953, Ratajc Ivan 1. 8. 1953, Repič Justin 20. 8. 1953, Slatič Alojz 1. 8. 1953, Svenšek Stanko 17. 8. 1953, Smiljan Jakob 20. 8. 1953, Širovnik Jernej 11. 8. 1953, Štajner Franc 21. 8. 1953, Vedlin Otmar 11. 8. 1953, Vrtačnik Janez 12. 8. 1953, Vinter Mirko 17. 8. 1953, Vtič Alojz 17. 8. 1953, Zagoršek Franc 7. 8. 1953, Znidarič Stjepan 11. 8. 1953, Žerak Anton 11. 8. 1953, Žumer Anton 11. 8. 1953;

10 let: Bauman Franc, nastopil službo 3. 8. 1954, Černensek Stanislav 2. 8. 1954, Emeršič Jožef 3. 8. 1954, Horvat Franc 30. 8. 1954, Levanič Alojz 5. 8. 1954, Rogina Jožef 5. 8. 1954, Rudolf Angela 16. 8. 1954, Vedlin Mirjan 4. 8. 1954, Zupanc Jurij 5. 8. 1954.

NOVI ČLANI KOLEKTIVA
Kodela Jože KV električar, Obadič Ivan KV električar, Frčac Zvonko KV ključavničar, Šoba Janez KV el. monter, Veličkovič Vojislav, tehnični risar, Logožar Vinko KV el. inštalater, Karlovšek Marija delavka, Jančec Slava delavka, Novoselnik Slavko KV urar, Fele Antonija delavka, Gavrič Milan delavec, Filipovič Branislav šofer.

ODŠLI IZ PODJETJA
Štimec Alojz, Himelrajh Franc, Jus Anton, Volgemut Janez, Horvat Franc, Klaneček Franc, Svenšek Konrad, Vajda Alojz, Štampar Alojz, Gašparič Vinko, Drevnšek Franc, Križanič Josip, Milošič Janez, Mlakar Franc, Cafuta Maks.

UMRLI ČLAN KOLEKTIVA:
Šibila Janez.

POROČIL SE JE:
Štumpf Janez iz DE elektrolize.

NOVI DRUŽINSKI ČLANI:
Špehonja Ludvik — Bojana, Primočič Janez — Srečkota, Tramšek Viktor — Mirkota, Levičnak Anton — Mileno, Kostanjevec Konrad — Konrada, Bez-

Udeležila sva se IX. jadranskega rellyja

Posebna zvrst avtomobilskega športa so relly-voznje. Namen teh je, da se ugotovijo tehnične sposobnosti vozil, kakor tudi športne sposobnosti voznikov. AMS Jugoslavije je letos po štiriletnem presledku organiziral 9. mednarodni Jadranski relly. Tekmovalci naj bi startali iz Aten, Münchena, Prage, Krakova, Milana iz Ljubljane, vendar iz Milana in Aten ni startal nobeden tekmovalec, iz Münchena pa le eden. Vsi kraki pa so vodili do Beograda, od koder so vsi vozili enako pot do Makarske.

Spričo tega, da sva letos na IV. zvezdasti vožnji, ki je bila zveznega merila, dosegla 4. mesto, sva želela najine moči pomeriti tudi na mednarodni konkurenci. Naše AMD je pokazalo razumevanje za najino željo in nam omogočilo udeležbo.

Tekmovalna proga za Jugoslovane, vsi so startali iz Ljubljane, je potekala skozi Koper, Pulo, Reko, Karlobag, Gospič, Plitvice, Karlovac in Zagreb do Beograda, od tam pa za tekmovalce iz vseh krakov skozi Iriški venac (na Fruški gori), Šabac, Tuzlo, Sarajevo, Fočo, Avtovac, Trebi-

Na vrhu Biokova

KINO SVOBODA KIDRIČEVO

Kino spored za september 1964

- 2. in 3. sept. — ŽENITVENA POSREDOVALNICA AURORA — nemški črno-beli VV film.
- 5. in 6. sept. — KRVNIK IZ NEVADE — ameriški črno-beli film.
- 9. in 10. sept. — OKUS PO MEDU — angleški črno-beli film.
- 12. in 13. sept. — MARINA — ital.-nemški, črno-beli film.
- 16. in 17. sept. — PO TOLIKIH LETIH — francoski črno-beli film.
- 19. in 20. sept. — ŠERIFOV SIN — ameriški črno-beli film.
- 23. in 24. sept. — ESTERINA — francoski črno-beli film.
- 26. in 27. sept. — MAŠČEVALEC DRAKUT — ital. barvni CS film.
- 30. sept. in 1. okt. — SENCE — ameriški črno-beli film.

jak Maks — Marto, Sukič Vera — Roberta.

Š. E. G.

nje in Mostar do Makarske. Na tej skupni poti so bile vmes štiri posebne preizkušnje, v Makarski pa še krožna ulična dirka. V naslednjem bova skušala po kronološkem redu opisati celotno tekmovalje.

V Ljubljano sva prispela v četrtek, 9. julija, opoldne. Dobila sva potno knjigo, v katero so bile vpisane vse kontrolne postaje, kjer se morava javiti in ob katerem času, posebne relly tablice, ki sva jih morala pritrditi na avto, ter štartne številke — dobila sva št. 4. Ko sva pritrdila številke in tablice, sva se javila na tehnični pregled. Razen količine zraka v prednjem desnem kolesu, ki je najbrž posledica dveh karambolov pri šolanju, je bilo vse v redu in so nama dovolili start. Zvečer sva dobila prenočišče v gradbenem ind. centru, kjer sva najprej preračunala celotno kilometražo in povprečno hitrost, nato pa odšla spat, da bi naslednji dve noči, v katerih bova morala neprekinjeno voziti, čim lažje prestala.

V petek zjutraj sva ob 7.30 odšla v mesto, da se založimo s hrano za dva dni in da pojeva še nekaj toplega. Vreme je kazalo ugodno — bilo je oblačno — balo sva se namreč, da bi se v vročini motor pregreval. Avto sva pustila nekje za nebotičnikom, nato pa šla po trgovinah in se končno znašla v neki mlečni restavraciji. Takrat je pričelo deževati, midva sva pa tudi vztrajno pospravljala kavo za kavo. Dež ni nehal pa je zato postal položaj neroden; bila sva le v srajcah, avto pa je bil več kot tisoč metrov vstran, ura starta pa se je tudi približevala. Dežnika pri prodajalkah nisva mogla dobiti (zastavljala sva denarnice, a ni nič pomagalo, reklo so, da dežnika prav zares nimajo). Rešil naju je šofer Zastave 615, ki je pripeljal mleko. Ta je zapečljil enega do najinega fičota in tako sva končno le suha in pravočasno prišla na startno mesto. Tam se je zbralo 9 jugoslovanskih vozil in to 8 fičkov ter ena zastava 1300. Startala sta še reprezentanta Danske na ford-cortini in Poljaka na volvu. Vsega skupaj nas je torej startalo v Ljubljani 11 in to v močnem dežju, tako da so nam le športni funkcionarji zaželeli srečno vožnjo.

Prvo etapo do Pule sva vozila brez zapletljajev, le turisti, ki se zelo neradi umikajo, so naju ovirali, tako da sva prišla le z 20 minutami prednosti. Že na tej prvi etapi sta omenjena Danca odletela s ceste, tekmovalcema iz Titovih Užic pa je nekaj metrov pred nama blokiralo prednje desno kolo in sva lahko videla, kako to izgleda na mokri cesti pri hitrosti okrog 80 km na uro. Pomagala sva jima popraviti in smo vožnjo nadaljevali skupaj.

Ob 15.41 sva lahko krenila naprej iz Pule. Dolila sva bencina in po dežju ter močnem vetru z leve, ki naju je stalno zanašala na desni rob, počasi napredovala proti Karlobagu. Tam sva ponovno »tankala«, ker nisva vedela kako bo z gorivom ponoči proti Zagrebu. S črpalke sva krenila ob 20.10, torej nama je ostalo za 40 km strašno slabe ceste, ki vodi čez Velebit do Gospiča le uro in 14 minut časa. Imela sva srečo, da sta ravno takrat krenila iz Jadranske magistrale tudi Danca, ki sta imela avtomobil odlično opremljen z lučmi. To jima je omogočalo, da sta vozila hitro tudi po slabi, ozki in blatni cesti ob neurju, ki nas je spremljalo čez Velebit. Uspelo nama je, da sva se jih držala okrog 30 km poti. Na tem zadnjem delu, ki pa je nekoliko bolj raven, sta nama seveda takoj ušla, vendar sva si tudi midva

oddahnila, ko sva videla da bova v Gospič prišla pravočasno. (V Gospič sva prišla ob 20.15, to je le 9 minut prej). Na tej kontroli so nekateri tekmovalci zamudili; Zagrebčana skoraj celo uro. Zamuda večja od 60 minut pa že pomeni diskvalifikacijo.

Za pot od Gospiča do Zagreba so nam dali 3 ure in 45 minut časa. Po karti sva izračunala da je 210 km in to le asfalta. Komaj pa sva prišla iz Gospiča, sva se že znašla na makadamski cesti. Asfaltna poti nama ni uspelo najti in tako sva do Plitvic po slabi cesti čez Bunič in Titovo Porenico rabilo celo uro. Do Karlovca sva zamudo nadoknadila in v Zagreb prispela 20 minut pred določenim časom. V Zagrebu sva izvedela, da so tudi vsi ostali razen dveh potovali do Plitvic po makadamu, kar je izzvalo mnogo humora.

V Zagrebu sva tankala 20 litrov goriva in ob 2.09 v soboto zjutraj krenila proti Beogradu. Povprečna hitrost je bila za avtocesto majhna — le 65 km na uro. Da bi nama v Beogradu ostalo dovolj časa za tople obrok, sva vozila s 100 km na uro, a so naju ostali tekmovalci na zastavah kmalu prehiteli. Ford, volvo in glas — poslednji se nam je pridružil v Zagrebu, startal pa je iz Münchena — pa so kar švignili mimo. Ti so zelo hitro prispeli v Beograd in so do odhoda naprej že nekaj ur spali. Za ilustracijo naj povem, da je zastava s startno številko 15, ki je startala 11 minut za nama, bila pred nama že po 95 km od Zagreba tj. po 38 min. vožnje. Iz gornjega se da izračunati, da sta vozila z vsaj 135 km na uro. Midva sva prišla v Beograd na kontrolo le 45 minut prej, ker sva izgubila precej časa v mestnem prometu. Na beograjski kontroli, ki je bila pri sedežu Avtomoto zveze Jugoslavije na Rooseveltovi ulici, sva dobila nekaj hrane in pijače. Topel čaj se je vsem najbolj prilegel, saj je bilo za nami že 21 ur vožnje.

Ob 9.10 sva imela start proti Iriškemu vencu tj. po cesti proti Novemu Sadu. Vzpon na Iriški

venac je bila prava specialna preizkušnja, to naj bi bila gorska dirka — proga je bila dolga 11 km, pri tem pa bi bila maksimalna višinska razlika 493 m. Krivine so bile tako blage, asfalt pa dober, da razen na zadnjih dveh krivinah, ki so bile že v spustu, ni bilo treba odvzemati plina. Takoj sva vedela, da bova tukaj imela zelo slab čas, saj so ostali z boljšimi stroji lahko vozili celo progo mnogo, mnogo hitreje. Najin čas 10 minut je bil za 3 minute slabši od najboljšega v tej kategoriji — to je bil Poljak Osinski na steyer-puchu 500 ccm. Absolutno najboljši čas pa je postavil drugi Poljak na volvu in to 6 minut in 6 sekund.

Iz Iriškega venca nas je pot vodila preko Rume, Šabca, Zvornika in Tuzle do Olova. Tam sva ob 17.26 proti večeru in v dežju imela start na drugo dirko, to je bil izpit vzpona (14 km) in spusta (8 km) v skupni dolžini 22 km. Cesta je bila zopet zelo lepo speljana, asfaltna in je omogočala velike hitrosti. Kljub temu, da je bila dvakrat daljša kot na Iriškem vencu, je najboljši v najini kategoriji postavil le za 2 minuti boljši čas, a dva tekmovalca sta imela še slabši čas od naju. Izgleda, da se na mokri cesti niso ostali najbolje počutili, ker bi sicer razlika morala biti vsaj večja od 3 minut. Midva sva namreč zadnjih 8 km, ko je šlo navzdol, skušala nadoknaditi počasno vožnjo v hrib in izgleda, da nama je to uspelo. To nama je dalo misliti, da bi z dobrim strojem bila kos tudi najboljšim na tem rellyu.

Od Sarajeva preko Goražd in Ustikoline sva v noči in neprenehnem dežju prispela na kontrolo v Foči le 10 minut prej. Cesta je bila na tem odcepu obupna, tako da je bila povprečna hitrost 37 kilometrov na uro na tej 124 km dolgi etapi zelo velika. Na tem delu poti nisva srečala nikogar, a tudi prehitel naju ni nihče. V Foči sva bila ob 22.23.

Od Foče naprej je bila tretja specialna preizkušnja; treba je bilo priti natančno ob določenem času na kontrolo v Avtovcu, pri tem pa se vozilo na vseh 69 km dolgi progi ni smelo ustaviti.

(Se nadaljuje)

Vrbančič—Galun

HUMOR HUMOR HUMO

